

Analiza financijskih računa opće države u razdoblju 2013.- 2018.

Katavić, Kristina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:847740>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Diplomski studij poslovne ekonomije - Financije

ANALIZA FINANCIJSKIH RAČUNA OPĆE DRŽAVE U RAZDOBLJU 2013.-2018.

Diplomski rad

Kristina Katavić

Zagreb, rujan, 2020.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Diplomski studij poslovne ekonomije - Financije

ANALIZA FINANCIJSKIH RAČUNA OPĆE DRŽAVE U RAZDOBLJU 2013.-2018.

**ANALYSIS OF GENERAL GOVERNMENT FINANCIAL ACCOUNT IN THE
PERIOD FROM 2013 TO 2018**

Diplomski rad

Kristina Katavić, 0067516296

Mentor: prof.dr.sc. Hrvoje Šimović

Zagreb, rujan, 2020.

SAŽETAK

Cilj rada je utvrditi visinu i strukturu financijske imovine i obveza zemalja EU i Hrvatske na razini opće države te njihov neto financijski položaj. U svrhu ostvarivanja ciljeva rada korištena je metoda deskripcije i deskriptivne statistike te metoda usporedne analiza. Struktura i značaj pojedinih financijskih instrumenata i institucionalnih sektora razlikuju se među promatranim zemljama EU. Neto financijska pozicija opće države za zemlje EU većinom je negativna kroz promatrano razdoblje uključujući Hrvatsku. Također je cilj donijeti usporedbu Hrvatske sa ostalim europskim zemljama te ukazati na probleme s kojima se Hrvatska susreće glede financijskih računa.

Ključne riječi: financijski računi, opća država, zemlje članice EU, neto financijska pozicija

SUMMARY

The aim of this thesis was to determine the amount and structure of financial assets and liabilities of the EU countries and Croatia at the general government sector and to determine its net financial position. Methods used in this thesis are methods of description and of descriptive statistics and comparative analysis. Structure and significance of financial instruments and institutional sectors differ greatly among countries of the EU. Net financial position of the general government for the EU countries is mostly negative during the observed period including Croatia. The aim is also to compare Croatia with the other European countries and to point out the problems that Croatia is facing regarding financial accounts .

Keywords: financial accounts, general government, EU member states, net financial position

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je diplomski rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica: KRISTINA KATAVIĆ

U Zagrebu, rujan 2020.

Tablica sadržaja

1. Uvod	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. Financijski računi opće države	2
2.1. Pojmovno određenje te namjena financijskih računa.....	2
2.2. Podjela po institucionalnim sektorima opće države	4
2.3. Financijska imovina	13
2.4. Financijske obveze.....	14
2.5. Neto financijska vrijednost.....	14
3. Financijski računi opće države zemalja članica Eu.....	16
3.1. Financijska imovina opće države zemalja članica EU	16
3.1.1. Valuta i depoziti.....	18
3.1.2. Dužnički vrijednosni papiri	19
3.1.3. Krediti	20
3.1.4. Dionice i ostali udjeli	21
3.1.5. Ostala financijska imovina.....	22
3.2. Financijske obveze opće države zemalja članica EU.....	23
3.2.1. Valuta i depoziti.....	24
3.2.2. Dužnički vrijednosni papiri	25
3.2.3. Krediti	26
3.2.4. Ostale financijske obveze	27
3.3. Neto financijska vrijednost.....	28
4. Analiza financijskih računa opće države RH od 2013.-2018.	32
4.1. Financijski računi opće države u RH	32
4.2. Financijska imovina opće države u RH od 2013.-2018.	33
4.3. Financijske obveze opće države u RH od 2013.-2018.	36
4.4. Neto financijska vrijednost.....	38
5. Zaključak	41
POPIS LITERATURE.....	43
POPIS GRAFOVA	44

1.Uvod

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog rada je analiza financijskih računa opće države u razdoblju od 2013. do 2018.godine te njihova kretanja u Republici Hrvatskoj i zemljama Europske Unije. Cilj rada je provesti analizu vrijednosti stanja i usporedbe financijske imovine i obveza po pojedinim institucionalnim sektorima na razini opće države Republike Hrvatske a potom i zemalja članica Europske Unije. Također je cilj utvrditi prelijevanja imovine i obveza kroz sektore, neto financijsku poziciju, donijeti usporedbu Hrvatske sa ostalim europskim zemljama te razlučiti utjecaj opće države. Također je cilj ukazati na probleme s kojima se Hrvatska susreće glede financijskih računa.

1.2.Izvori podataka i metode prikupljanja

Potrebni podaci za istraživanje teme analize financijskih računa prikupljeni su iz znanstvenih i stručnih knjiga, članaka, publikacija te statističkih izvješća sa službene strane Eurostata, Hrvatske narodne banke, Ministarstva financija te Državnog zavoda za statistiku. Analizirana je sva raspoloživa stručna i znanstvena literatura domaćih i stranih autora o temi istraživanja kao i internetski izvori.

1.3.Sadržaj i struktura rada

Rad je strukturiran u pet poglavlja. Nakon kratkog uvoda u kojem je obrazložen predmet i cilj rada slijedi opis karakteristika i obilježja financijskih računa opće države. U okviru ove cjeline pobliže će se analizirati podjela po institucionalnim sektorima te klasifikacija financijskih instrumenata. U trećem dijelu će se prikazati struktura financijske imovine i financijskih obveza opće države zemalja članica EU te njihova neto financijska vrijednost. U četvrtom dijelu rada prikazati će se struktura financijske imovine i obveza te neto financijska vrijednost opće države RH kroz razdoblje od 2013.-2018.te njihova usporedba s europskim zemljama. U posljednjem poglavlju izneseni su glavni zaključci o neto financijskoj poziciji RH i zemalja članica EU na temelju provedene analize. Također će se nastojati analizirati utjecaj deficita i javnog duga te će se nastojati predvidjeti buduća kretanja.

2. Financijski računi opće države

2.1. Pojmovno određenje te namjena financijskih računa

Financijski računi prikazuju vrijednosti stanja te transakcija, vrijednosnih i tečajnih usklađivanja i ostalih promjena financijske imovine i obveza institucionalnih sektora, raspoređeno po sektorima i financijskim instrumentima. To su podaci financijske statistike, usko povezani s podacima statistike nacionalnih računa, a mjere financijsku vrijednost cijeloga gospodarstva i pojedinih njegovih dijelova te kvantificiraju promjene tih vrijednosti i odnose među sektorima zbog međusobnog neto kreditiranja/zaduživanja.¹

Sastavljanje godišnjih financijskih računa definirano je Europskim sustavom nacionalnih i regionalnih računa iz 1995. (European System of Accounts – ESA 95), koji definira osnovne odredbe vezane za sektorizaciju, klasifikaciju financijskih instrumenata, bilježenje podataka o stanju i transakcijama te pravila vrednovanja i usklađivanja. Financijski računi obuhvaćaju financijsku imovinu i obveze nefinancijskih poduzeća, financijskih poduzeća (i središnje banke), opće države (središnja država, lokalne jedinice i fondovi socijalne sigurnosti), stanovništva i neprofitnih institucija koje služe stanovništvu.²

Financijski račun obuhvaća sve transakcije povezane s promjenom vlasništva u inozemnoj financijskoj imovini i obvezama gospodarstva. Financijski račun podijeljen je u pet osnovnih funkcionalnih kategorija: Direktno ulaganje (podijeljeno u instrumentu u kapitalu i udjelima investicijskog fonda, reinvestiranje zaradnih i dužničkih instrumenata), portfeljno ulaganje (podijeljeno instrumentom na kapital i udjele investicijskog fonda, reinvestiranje zarade od ulaganja dionice i dužničke vrijednosne papire), derivati financijskog kapitala i dionice zaposlenika, ostala ulaganja (podijeljena u instrument na ostale dionice, valutu i depozite, zajmove, osiguranje, mirovinske sheme i ostale standardizirane sheme garancija, trgovinske kredite i predujmove, ostala potraživanja / dugovanja i posebna prava vučenja) i Službena pričuvna imovina (podijeljena s instrumentima u monetarno zlato, posebna prava vučenja, rezervna pozicija u Međunarodnom monetarnom fondu i ostala rezervna imovina).-³

¹ HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

² Bajo, A., (2011) Razborito upravljanje državnom financijskom imovinom i stabilnost državnih financija, str.2

³ Eurostat, General Government sector, dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:General_government_sector

Opća država obuhvaća sve jedinice čija je glavna aktivnost proizvodnja netržišne robe i usluga namijenjenih pojedinačnoj i zajedničkoj potrošnji i/ili preraspodjela nacionalnog dohotka i bogatstva. Opću državu čine središnja država, lokalne jedinice i fondovi socijalne sigurnosti⁴

U europskom računu sustava (ESA2010), stavku 2.111. Sektor opće države je definiran kao skup institucionalnih jedinica koji su netržišni proizvođači čija je proizvodnja namijenjena pojedinačnoj i kolektivnoj potrošnji, a financiraju se obveznim plaćanjima jedinica koje pripadaju drugim sektorima i institucionalnim jedinicama koje su uglavnom uključene u preraspodjelu nacionalnog dohotka i bogatstva.⁵

Glavne funkcije jedinica opće države su: organizirati ili preusmjeriti tokove novca, robe i usluga ili druge imovine između korporacija, među kućanstvima te između korporacija i kućanstava; u svrhu socijalne pravde, povećane učinkovitosti ili drugih ciljeva koje su građani legitimirali; primjeri su preraspodjela nacionalnog dohotka i bogatstva, porez na dobit koji tvrtke plaćaju za financiranje naknada za nezaposlene, socijalni doprinosi koje plaćaju zaposlenici za financiranje mirovinskih sustava; proizvoditi robu i usluge radi zadovoljavanja potreba kućanstava (npr. državna zdravstvena zaštita) ili zajednički ispuniti potrebe cijele zajednice (npr. obrana, javni red i sigurnost).⁶

Središnja država obuhvaća tijela državne uprave i ostala tijela središnje vlasti nadležna za cijelo gospodarsko područje zemlje, osim fondova socijalne sigurnosti. Lokalna država obuhvaća dio javne uprave čija se nadležnost odnosi samo na lokalni dio gospodarskog područja, isključivši lokalna tijela fondova socijalne sigurnosti. Fondovi socijalne sigurnosti jesu institucionalne jedinice središnje i lokalne razine čija je osnovna aktivnost pružanje socijalnog osiguranja (obveznici uplaćuju premiju neproporcionalnu riziku osiguranja). Primjer su Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu.⁷

⁴ Bajo, A., (2011) Razborito upravljanje državnom financijskom imovinom i stabilnost državnih financija, str.2

⁵ Eurostat, General Government sector, dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:General_government_sector

⁶ Eurostat, General Government sector, dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:General_government_sector

⁷ Službeni list EU str.40

Sektorski računi se stvaraju dodjelom jedinica sektorima i to omogućava prikazivanje transakcija i izravnavajućih stavki računa po sektorima. Prikaz po sektorima otkriva mnoge ključne veličine za potrebe ekonomske i porezne politike.⁸

2.2.Podjela po institucionalnim sektorima opće države

Institucionalne jedinice su gospodarski subjekti koji mogu imati vlasništvo nad robom i aktivom, preuzimati obveze i sudjelovati u ekonomskoj aktivnosti i transakcijama s ostalim jedinicama. Za potrebe ESA 2010. sustava, institucionalne jedinice se grupiraju u pet međusobno isključivih domaćih institucionalnih sektora:⁹

Glavni institucionalni sektori u okviru SNA su:

Nefinancijska društva

Financijska društva

Opća država

Kućanstva

Neprofitne institucije

Inozemstvo

Svaki institucionalni sektor možemo podijeliti na pod sektore dok zbroj sektora čini ukupno gospodarstvo. Poduzeća i kvazipoduzeća koja proizvode robe i usluge osim finansijskih čine sektor nefinancijskih korporacija. Poduzeća predstavljaju temeljni oblik ekonomske organizacije, oni su nositelji proizvodnje i najznačajniji su u generiranju nove dodane

⁸ Službeni list Europske unije (2013) Uredba br.549/2013 Europskog parlamenta i vijeća o Europskom sustavu nacionalnih i regionalnih računa u Europskoj uniji str.40 , dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>

⁹ Službeni list Europske unije (2013) Uredba br.549/2013 Europskog parlamenta i vijeća o Europskom sustavu nacionalnih i regionalnih računa u Europskoj uniji str.45 , dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>

vrijednosti. Kvizipoduzeća su poduzeću slične osobe koje nemaju vlastitu pravnu osobnost, često u vlasništvu lokalnih jedinica ili privatnih kućanstava.¹⁰

Sektor Nefinancijska društva obuhvaća javna nefinancijska društva, domaća privatna nefinancijska društva i nefinancijska društva pod inozemnom kontrolom. On uključuje sve institucionalne jedinice koje zadovoljavaju kriterije propisane sektorskom klasifikacijom institucionalnih jedinica za pripadajući podsektor.¹¹

Nefinancijska društva sastoje se od institucionalnih jedinica koje su neovisni pravni subjekti i tržišni proizvođači te čija je glavna aktivnost proizvodnja dobara ili/i nefinancijskih usluga.

Sektor Financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: monetarne financijske institucije, druge financijske institucije, osiguravajuća društva i mirovinske fondove.

Sektor Opća država sastoji se od institucionalnih jedinica koje su netržišni proizvođači čija je proizvodnja namijenjena individualnoj i zajedničkoj potrošnji, koji se financiraju obveznim plaćanjima jedinica koje pripadaju drugim sektorima te od institucionalnih jedinica koje ponajprije provode preraspodjelu nacionalnog dohotka i bogatstva. Sastoji se od podsektora središnja država, lokalna država i fondovi socijalne sigurnosti. U podsektor središnja država uključene su neprofitne ustanove koje nadzire središnja država i čija se nadležnost prostire na cijelo ekonomsko područje. Ovaj podsektor uključuje sve državne upravne odjele i ostale središnje agencije čija se nadležnost obično prostire na cijelo ekonomsko područje, osim upravljanja fondovima socijalne sigurnosti.¹²

Središnja država obuhvaća tijela državne uprave (ministarstva, državni uredi Vlade Republike Hrvatske, državne upravne organizacije i uredi državne uprave u županijama), ali i Hrvatske autoceste, Autocestu Rijeka Zagreb, Hrvatske ceste, Hrvatske vode, HRT i HŽ infrastrukturu. Lokalna država obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te institucionalne jedinice koje je osnovala i koje kontrolira lokalna država. Ovaj podsektor uključuje one vrste javne uprave čija se nadležnost ograničava samo na lokalni dio ekonomskog područja, osim lokalnih agencija fondova socijalne sigurnosti. U podsektor lokalna država su

¹⁰ SNA (2008), Europska komisija, IMF, OECD, UN, WB. Str. 61

¹¹ Službeni list Europske unije (2013) Uredba br.549/2013 Europskog parlamenta i vijeća o Europskom sustavu nacionalnih i regionalnih računa u Europskoj uniji str.76 , dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>

¹² HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

uključene neprofitne ustanove koje nadziru lokalne uprave i čija je nadležnost ograničena na ekonomsko područje lokalnih uprava.¹³

Fondovi socijalne sigurnosti obuhvaćaju Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i Hrvatski zavod za zapošljavanje. Podsektor fondova socijalne sigurnosti uključuje središnje, savezne i lokalne institucionalne jedinice čija se glavna aktivnost sastoji od pružanja socijalnih naknada i koje zadovoljavaju sljedeća dva kriterija:¹⁴

(a) po zakonu ili po propisima su određene skupine stanovništva obvezne sudjelovati u sustavu ili plaćati doprinose; i

(b) opća država je odgovorna za upravljanje institucijama u pogledu određivanja ili odobravanja doprinosa i naknada, neovisno o svojoj ulozi nadzornog tijela ili poslodavca.

Iznos doprinosa koji plaća određena osoba obično nije izravno povezan s rizikom kojem je ta osoba izložena.¹⁵

U sektoru opće države uključene su primjerice sljedeće institucionalne jedinice:

(a) jedinice opće države osnovane u pravnom postupku radi sudske nadležnosti nad ostalim jedinicama na ekonomskom području i radi upravljanja i financiranja grupe aktivnosti, prvenstveno osiguravajući netržišna roba i usluge namijenjene za korist zajednice;

(b) društvo ili kvazi-društvo koje je državna jedinica, ako je njegova proizvodnja uglavnom netržišna, a nadzire ga državna jedinica;

(c) neprofitne ustanove priznate kao neovisni pravni subjekti, a netržišni su proizvođači i nadzire ih opća država;

(d) samostalni mirovinski fondovi, ako postoji pravna obveza plaćanja doprinosa i ako opća država upravlja fondovima u pogledu određivanja i odobravanja doprinosa i primitaka.¹⁶

¹³ HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

¹⁴ Ibid

¹⁵ Ibid

¹⁶ Ibid

Sektor kućanstva (sastoji se uglavnom od pojedinaca potrošača, ali i od pojedinaca potrošača i poduzetnika (tržišnih proizvođača). Ovaj sektor uključuje i pojedince ili grupe pojedinaca u ulozi proizvođača dobara i nefinancijskih usluga za isključivo vlastitu finalnu uporabu. Sektor Inozemstvo je grupa jedinica bez karakterističnih funkcija i izvora; sastoji se od nerezidentnih jedinica koje obavljaju transakcije s rezidentnim institucionalnim jedinicama ili imaju druge ekonomske veze s rezidentnim jedinicama. Njihovi računi omogućuju opći pregled ekonomskih veza između nacionalnoga gospodarstva i inozemstva. Ovdje su uključene i institucije Europske unije i međunarodne institucije. Sektor inozemstvo obuhvaća sve strane fizičke i pravne osobe.¹⁷

Sektor Neprofitne institucije koje služe kućanstvima sastoji se od neprofitnih institucija koje su zasebni pravni subjekti, koje služe sektoru kućanstva i koje su privatni netržišni proizvođači. Njihovi su glavni izvori dobrovoljni prilozi kućanstava u gotovini ili u naravi te uplate sredstava države i vlasnički dohodci.¹⁸

Sektor uključuje dobrotvorna društva, organizacije za pružanje potpore ili pomoći koje služe nerezidentnim jedinicama, a isključuje organizacije čije članstvo osigurava pravo na unaprijed određeni skup roba i usluga.¹⁹

Sektor Inozemstvo je grupa jedinica bez karakterističnih funkcija i izvora; sastoji se od nerezidentnih jedinica koje obavljaju transakcije s rezidentnim institucionalnim jedinicama ili imaju druge ekonomske veze s rezidentnim jedinicama. Njihovi računi omogućuju opći pregled ekonomskih veza između nacionalnoga gospodarstva i inozemstva. Ovdje su uključene i institucije Europske unije i međunarodne institucije. Sektor inozemstvo obuhvaća sve strane fizičke i pravne osobe.²⁰

Sektor inozemstva se dijeli na: ²¹

(a) države članice i institucije i tijela Europske unije

- države članice Europske unije

¹⁷ HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

¹⁸ Ibid

¹⁹ Ibid

²⁰ Ibid

²¹ Ibid

- institucije i tijela Europske unije

(b) države nečlanice i međunarodne organizacije nerezidentne

Financijski instrument je svaki ugovor uslijed kojeg nastaje financijska imovina jednog subjekta i financijska obveza ili vlasnički instrument drugog subjekta. ²²

Struktura imovine i obveza države ili nacionalnog gospodarstva prikazana kroz financijske račune može ukazati na financijsku snagu države u vidu prikupljanja eventualno potrebnih financijskih sredstava. Imovina države kategorizirana je SNA i ESA-om kao monetarno zlato i posebna prava vučenja, gotovina i depoziti, dužnički vrijednosni papiri, krediti, vlasnički kapital i dionice investicijskih fondova te osiguranje, mirovinsko osiguranje i standardne garancije, financijske izvedenice te ostala potraživanja. ²³

Vrednovanje imovine i obveza u okviru financijskih računa prema preporukama IMF-a treba biti:

„Monetarno zlato i SDR

Gotovina i depoziti

Dužnički vrijednosni papiri

Krediti

Vlasnički kapital i dionice investicijskih fondova

Osiguranje, mirovinsko osiguranje i standardne garancije

Financijske izvedenice – tržišna ili fer vrijednost

Računi ostalih potraživanja – knjigovodstvena vrijednost“²⁴

²² Anić-Antić, P.; Idžojtić, I. (2010) Članak Specifičnosti računovodstva financijskih instrumenata u cilju objektivnosti financijskog izvještavanja u Federaciji BiH i RH dostupno na <https://www.bib.irb.hr/492524>

²³ Anić-Antić, P.; Idžojtić, I. (2010) Članak Specifičnosti računovodstva financijskih instrumenata u cilju objektivnosti financijskog izvještavanja u Federaciji BiH i RH dostupno na <https://www.bib.irb.hr/492524>

²⁴ Monetary and financial statistics compilation guide (2008), Washington D. C. IMF. , dostupno na: www.imf.org str. 19

Monetarno zlato i posebna prava vučenja (SDR) sastoji se od dvije potkategorije financijskih instrumenata: monetarnog zlata koje drže monetarne vlasti i posebnih prava vučenja (SDR). Monetarno zlato je zlato na koje monetarne vlasti imaju pravo i koje se drži u sredstvima rezerve. Uključuje zlatne poluge i neraspoređene račune za zlato kod nerezidenata koji daju pravo na potraživanje dostave zlata. Transakcije monetarnim zlatom sastoje se uglavnom od prodaja i kupnji monetarnog zlata među monetarnim vlastima ili određenim Kupnje monetarnog zlata bilježe se u financijskim računima monetarnih vlasti kao povećanja financijske aktive, dok se prodaje bilježe kao smanjenje financijske aktive. Posebna prava vučenja su međunarodna rezervna imovina koju je kreirao Međunarodni monetarni fond i koja je alocirana zemljama članicama radi nadopune postojećih međunarodnih rezervi. Alociranja posebnih prava vučenja bilježe se bruto kao stjecanje aktive u financijskim računima monetarne vlasti pojedinca sudionika te kao povećanje pasive inozemstva.²⁵

U okviru financijskog računa vode se gotovina i depoziti. Depozitno poslovanje obilježava bankovne institucije stoga je ova kategorija u okviru financijskog računa najvažnija za poslovanje financijskih korporacija i kućanstva. U financijskom sustavu događa se prijenos sredstava od novčano suficitarnih jedinica ka novčano deficitarnim jedinicama.²⁶

Kategorija instrumenta Gotovina i depoziti obuhvaća gotovinu u optjecaju koja služi kao zakonito sredstvo plaćanja te sve vrste depozita (npr. prenosivih, štednih po viđenju i oročenih) u nacionalnoj i inozemnoj valuti. Gotovina uključuje:²⁷

- (a) novčanice i kovanice koje su rezidentne monetarne vlasti izdale kao nacionalnu valutu u optjecaju i koje posjeduju rezidenti i nerezidenti; i
- (b) novčanice i kovanice koje su nerezidentne monetarne vlasti izdale kao stranu valutu u optjecaju i koje posjeduju rezidenti.

Prenosivi depoziti su depoziti koji se mogu mijenjati za gotovinu na zahtjev, po nominalnoj vrijednosti, i koji se mogu izravno koristiti za plaćanja čekom, mjenicama, žiro računom, izravno debitnom/kreditnom karticom ili ostalim instrumentima izravna plaćanja, bez dodatnih troškova ili ograničenja. Ostali depoziti su svi depoziti osim prenosivih. Ostali depoziti ne mogu se koristiti za plaćanja, osim po dospjeću ili nakon dogovorenog otkaznog roka, te se ne mogu mijenjati za valutu ili prenosive depozite bez značajnih ograničenja ili kazne.²⁸

²⁵ HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

²⁶ Leko V., Financijske institucije i tržišta, Mikrorad 2008, Zagreb.

²⁷ HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

²⁸ HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

Zakonom odnosno odlukom o izvršavanju propisuje se i upravljanje deviznim sredstvima. Tako je za državni proračun propisano da proračunski korisnici državnog proračuna koji ostvaruju devizna sredstva za posebne namjene mogu, isključivo uz prethodnu suglasnost Ministarstva financija, otvoriti račun. Devizno izvršavanje proračuna u postojećem sustavu međunarodni je devizni platni promet za državu i korisnike proračuna. Poslovi za korisnike obuhvaćaju ispostavljanje naloga za plaćanje deviznih obveza korisnika proračuna prema njihovim dobavljačima, na temelju dostavljenih faktura i zahtjeva za plaćanje.²⁹

Upravljanje gotovinom i likvidnošću ministarstva financija trebaju dnevno, tjedno i mjesečno osiguravati financiranje i izvršavanje proračuna te plasiranje viškova proračunskih sredstava za novčano tržište. Razvijena funkcija upravljanja gotovinom i likvidnošću ujedno pokazuje stalnu brigu vlada i ministarstva financija o smanjenju troškova kratkoročnog financiranja državnog proračuna. Možemo reći da je ta funkcija ujedno i jedan od boljih pokazatelja kvalitete razvijenosti proračunskog sustava u kojem se osim evidencija ministarstva financija velika pozornost pridaje upravljanju novčanim potencijalom države te održavanju vrijednosti javnog novca. Najboljima se smatraju zemlje u kojima su depoziti države u domaćoj i inozemnoj valuti centralizirani na računima u narodnim bankama.³⁰

Dužnički vrijednosni papiri su svi prenosivi financijski instrumenti koji služe kao dokaz o dugovanju. Primjer: zadužnice, obveznice, certifikati o depozitu, komercijalni papiri. Svi domaći sektori i sektor inozemstvo mogu držati dužničke vrijednosne papire kao financijsku imovinu. Isto tako, dužnički vrijednosni papiri mogu istodobno biti i financijske obveze protusektora, npr. financijskih i nefinancijskih poduzeća, središnje, državne i lokalne vlasti te inozemstva. Dužnički instrumenti uključuju financijsku aktivu i pasivu koje se mogu opisati po različitim klasifikacijama – po dospijeću, sektoru i podsektoru vlasnika i izdavatelja, valuti i vrsti kamatne stope.³¹

Kategorija instrumenta Krediti sastoji se od svih kratkoročnih i dugoročnih oblika kreditiranja (uključujući i repo aranžmane), tj. od financijske imovine koja nastaje kada vjerovnici posuđuju

²⁹ Stepić, D., Jakir-Bajo, I., Maletić, I., (2018.) Vodič za dobro upravljanje u javnom i neprofitnom sektoru str.68

³⁰ Bajo, A, (2006) Proračunski sustav: ornament ili sredstvo upravljanja državnim financijama, str.265

³¹ HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

sredstva dužnicima, odnosno financijskih obveza koje nastaju kada dužnici posuđuju sredstva od vjerovnika. Kredite karakteriziraju sljedeće značajke:

(a) uvjete nekog kredita fiksno određuje financijsko društvo koje odobrava kredit ili o njima pregovaraju vjerovnik i dužnik, izravno ili preko brokera;

(b) inicijativa dobivanja kredita obično potječe od zajmoprimca;

(c) kredit je bezuvjetni dug vjerovniku koji se mora otplatiti na dan dospijeca i na koji se obračunava kamata.³²

Kreditni odnos se uspostavlja ugovorom kreditora i dužnika kojim kreditor posuđuje neki iznos dužniku obično po nekoj kamati. Oni su instrument duga koji dolazi do privremene preraspodijele sredstava između kreditora i dužnika. Kamate na kredite su u Republici Hrvatskoj regulirane Zakonom o obveznim odnosima, a krediti mogu biti amortizirani na različite načine. Kreditiranje je jedan od osnovnih ekonomskih poslova, a krediti mogu biti kolateralizirani. Kreditima je moguće trgovati na sekundarnom tržištu i tada ih je poželjno reklasificirati kao vrijednosnice osim dionica.³³

Vlasnički kapital i dionice investicijskih fondova jesu financijski instrumenti koji daju rezidualno pravo na imovinu jedinica koje su ih izdale. Ova kategorija obuhvaća npr. dionice (redovne i povlaštene, kotirajuće i nekotirajuće), ostale udjele poduzeća ili kvazipoduzeća, dionice uzajamnih zajedničkih fondova, vlasničke udjele u društvima s ograničenom odgovornošću, ulaganja države u kapital međunarodnih organizacija koje su formalno-pravno organizirane kao poduzeća s dioničkim kapitalom i slično. Vlasnički je udio financijska aktiva koja se potražuje na preostalu vrijednost društva nakon što su plaćena sva potraživanja. Udjeli u investicijskim fondovima udjeli su investicijskog fonda ako je fond strukturiran kao društvo. Ako je fond strukturiran kao kartel, udjeli se nazivaju jedinicama. Investicijski fondovi su

³² HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

³³ Monetary and financial statistics compilation guide (2008), Washington D. C. IMF. Dostupno na: www.imf.org

zajednička ulaganja kojima investitori prikupljaju sredstva za ulaganje u financijsku i/ili nefinancijsku imovinu.³⁴

Osiguranje, mirovinsko osiguranje i standardne garancije sastoji se od tehničkih rezervi neživotnog osiguranja, prava prema policama životnog osiguranja, mirovinskih prava, potraživanja mirovinskih fondova od društava za upravljanje mirovinskim fondovima, prava na nemirovinske koristi i rezerviranja za standardizirane garancije.³⁵

Tehničke rezerve služe za naplatu preuzetih obveza iz osiguranja i predstavljaju stavku u okviru financijskih računa. Osiguranici fondova uplaćuju premije ili doprinose a društvo koje upravlja njima ih ulaže u ime osiguranika držeći se javno obznanjenih načela. Posebno su regulirani mirovinski fondovi zbog značajne socijalne uloge. Mirovinski fond je pool imovine bez pravne osobnosti kojom upravlja društvo za upravljanje fondom i koje posluje po načelu individualizirane kapitalizirane štednje, odnosno ulaže doprinose osiguranika radi budućih isplata mirovinskih davanja. U Republici Hrvatskoj postoji obvezno mirovinsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti, te obvezno i dobrovoljno mirovinsko osiguranje na temelju individualizirane kapitalizirane štednje. HANFA predstavlja nadzorno tijelo za mirovinske fondove, REGOS je registar osiguranika, a druge značajne institucije u poslovima mirovinskog osiguranja su mirovinsko društvo koje ulaže doprinose, te mirovinsko osiguravajuće društvo koje isplaćuje davanja članovima fonda. Te institucije za svoj posao naplaćuju naknadu iz sredstava osiguranika. Kućanstva drže dio sredstava u mirovinskim fondovima, a oni su česti kupci državnih vrijednosnica zbog restriktivnih odredbi nekoliko Zakona³⁶

³⁴ Službeni list Europske unije (2013) Uredba br.549/2013 Europskog parlamenta i vijeća o Europskom sustavu nacionalnih i regionalnih računa u Europskoj uniji str.81 , dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>

³⁵ Ibid, str.81

³⁶ Zakon o mirovinskom osiguranju, NN, 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 79/07, 35/08, Zakon o obveznim i dobrovoljnim mirovinskim fondovima, NN, 49/99, 63/00, 103/03, 177/04, 71/07, Zakon o mirovinskim osiguravajućim društvima i isplati mirovina na temelju individualizirane kapitalizirane štednje, NN, 106/99, 63/00, 107/07

2.3. Financijska imovina

Financijska imovina je svaka imovina koja je novac, vlasnički instrument drugog subjekta, ugovorno pravo da se primi novac ili druga financijska imovina od drugog subjekta ili razmijeni financijska imovina ili financijske obveze s drugim subjektom prema uvjetima koji su potencijalno povoljniji za subjekt te ugovor koji će se namiriti ili se može namiriti vlastitim vlasničkim instrumentima subjekta i predstavlja: ne derivativni instrument za kojeg će subjekt biti ili može biti obvezan primiti promjenjiv broj vlastitih vlasničkih instrumenata drugog subjekta ili derivativni instrument koji će se namiriti ili se može namiriti na način drugačiji od razmjene fiksnog iznosa novca ili druge financijske imovine za fiksni broj vlastitih vlasničkih instrumenata

Uobičajeni primjeri financijske imovine koja predstavlja ugovoreno pravo na budući primitak novca ili druga financijska sredstva drugog subjekta uz nastajanje povezanih financijskih obveza drugog subjekta za isporukom novca su potraživanja od kupaca, obveze prema dobavljačima, potraživanja i obveze po vrijednosnim papirima, potraživanje i obveze po zajmovima. Naime, nastaje ugovorno pravo jedne strane da primi novac uz istovremenu obvezu druge strane da plati tu obvezu. Ugovorno pravo ili ugovorna obveza na primitak, isporuku ili zamjenu financijskih instrumenata sama po sebi predstavlja financijsku imovinu ukoliko u konačnici dolazi do isplate ili primitka novca, ili stjecanja ili izdavanja vlasničkih instrumenata. Iz navedenog proizlazi da je za priznavanje financijske imovine bitno: zadovoljavanje kriterija za priznavanje imovine (kontrola i poznati trošak stjecanja), nastanak temeljem ugovora i primitak novca ili drugog oblika financijskog sredstva (vrijednosni papiri). Fizička imovina (zalihe, nekretnine, postrojenja i oprema), imovina u najmu i nematerijalna imovina ne predstavljaju financijsku imovinu jer kontrolom te imovine ne proizlazi sadašnje pravo na primitak novca ili neke druge financijske imovine. Imovina u obliku potraživanja za dane predujmove (unaprijed plaćeni troškovi) ne predstavljaju financijsku imovinu jer je buduća ekonomska korist primitak robe ili usluga, a ne pravo na primitak novca ili neke druge financijske imovine. Također financijsku imovinu ili financijsku obvezu ne čine imovina ili obveze koje proizlaze temeljem zakonskih obveza ili prava (npr. porez na dobit). Vlasnički instrument je svaki ugovor koji dokazuje udjel u ostatku imovine drugog subjekta nakon izmirenja svih obveza. Ako društvo otkupi svoje vlastite dionice, one predstavljaju smanjenje kapitala i nemaju karakter financijske imovine. Znači, financijske instrumente čine: financijska

imovina, financijske obveze, vlasnički instrumenti (financijski instrumenti užem smislu) i derivati (financijski instrumenti u širem smislu).³⁷

2.4. Financijske obveze

Financijske obveze predstavljaju tuđi izvor financiranja (tuđi kapital). Obveza je sadašnji dug poduzeća proizašao iz prošlih događaja i za čije se podmirenje očekuje odljev resursa koji utjelovljuje ekonomske koristi.

Kod početnog priznavanja vlasničkih instrumenata izdanih vjerovniku radi podmirivanja cjelokupne ili dijela financijske obveze subjekt ih treba mjeriti po fer vrijednosti izdanih vlasničkih instrumenata, osim onda kada tu fer vrijednost nije moguće pouzdano odrediti. Ako se podmiruje samo dio financijske obveze, subjekt treba procijeniti da li se neki dio plaćene naknade odnosi na izmjenu uvjeta obveze koja ostaje nepodmirena. Ako se dio plaćene naknade odnosi na izmjenu uvjeta preostalog dijela financijske obveze, subjekt vrši raspodjelu plaćene naknade na podmireni i na preostali nepodmireni dio financijske obveze, pri čemu treba razmotriti sve mjerodavne činjenice i okolnosti u vezi sa danom transakcijom. Naknada raspoređena na preostali dio financijske obveze ulazi u procjenu kojom se utvrđuje da li je došlo do značajne promjene uvjeta te preostale obveze. Ako je preostala obveza značajno promijenjena, subjekt promjenu treba iskazati kao podmirenje prvobitne obveze i priznavanje nove obveze.³⁸

2.5. Neto financijska vrijednost

Izvor primarnih podataka za unutarnji i inozemni dug jesu jedinice opće države (Ministarstvo financija RH i ostale jedinice sustava državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, nefinancijska društva koja su alocirana u statističku definiciju sektora opće države i dr.) u dijelu koji se odnosi na trezorske zapise, obveznice i inozemne kredite te HNB u dijelu koji se odnosi na kredite rezidentnih banaka, Hrvatske banke za obnovu i razvitak i HNB-a. Do studenoga 2010. podaci za kredite rezidentnih banaka temelje se na izvještajnom sustavu u skladu s Odlukom o statističkom izvješću banke, a od prosinca 2010. podaci se temelje na izvještajnom sustavu u skladu s Odlukom o statističkom i bonitetnom izvješćivanju. Podaci su

³⁷ Anić-Antić, P.; Idžojtić, I., (2010) Članak Specifičnosti računovodstva financijskih instrumenata u cilju objektivnosti financijskog izvještavanja u Federaciji BiH i RH dostupno na <https://www.bib.irb.hr/492524>

³⁸ IFRIC tumačenje 19, Podmirenje financijskih obveza vlasničkim instrumentima dostupno na: <http://www.srr-fbih.org/File/Download?idFi=331>

strukturirani prema vjerovniku na unutarnji i inozemni dug te nadalje prema kategorijama instrumenata prema ESA-i 2010 na: kratkoročne dužničke vrijednosne papire, dugoročne dužničke vrijednosne papire i kredite.³⁹

Kreditni uključuju kredite primljene od rezidentnih i nerezidentnih kreditora te, u skladu s metodologijom ESA 2010, preuzete kredite dane institucionalnim jedinicama koji su bili osigurani državnim jamstvom, a kod kojih je u tri godine došlo do plaćanja po jamstvima od strane države (tzv. kriterij trećeg poziva) ili koji su ugovorom s izvornog dužnika preneseni na državu. Također, izvršeno je usklađivanje s metodologijom tretmana ugovora o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama. Stanje duga pojedinog podsektora opće države konsolidirano je unutar podsektora, a stanje unutarnjeg duga opće države konsolidirano je i između podsektora.⁴⁰

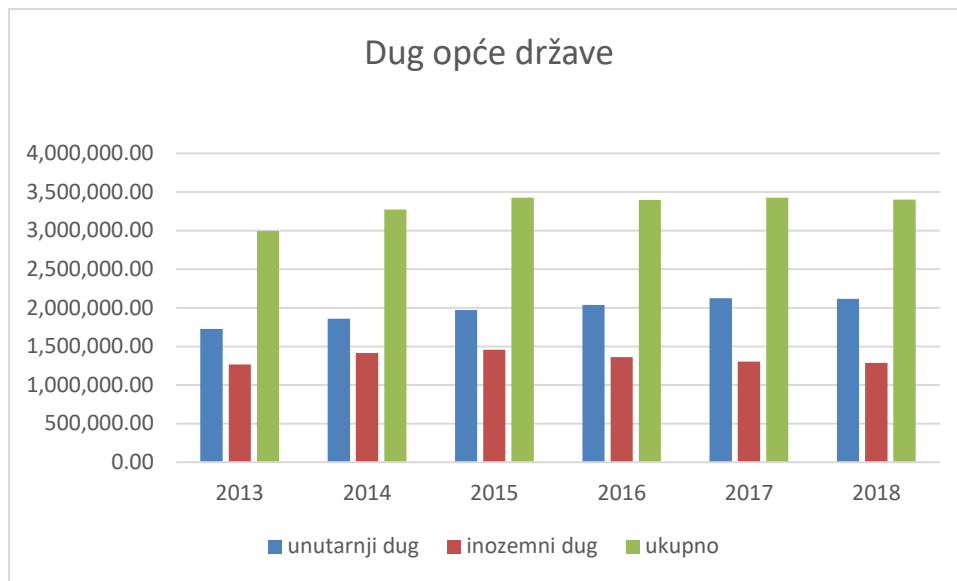
Nijedna od zemalja nije utvrdila ovlasti i postupke zaduživanja te kriterije za odobravanje jamstava unutar jedinstvenog zakona o javnom dugu ili podzakonskim aktom u kojemu se utvrđuju kriteriji za odobravanje jamstava. Zakon o proračunu (ili javnim financijama) temeljni je akt u kojemu su zemlje utvrdile ovlasti za zaduživanje, a godišnjim su zakonima o izvršavanju proračuna detaljnije utvrdile visinu i postupke godišnjih zaduživanja i kriterije za odobravanje jamstava.⁴¹

³⁹ Hnb dostupno na <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/opca-drzava/dug-opce-drzave>

⁴⁰ Ibid

⁴¹ Bajo, A, (2006) Proračunski sustav: ornament ili sredstvo upravljanja državnim financijama, str.272

Graf 1: Dug opće države u razdoblju od 2013.-2018.godine.

Izvor: HNB

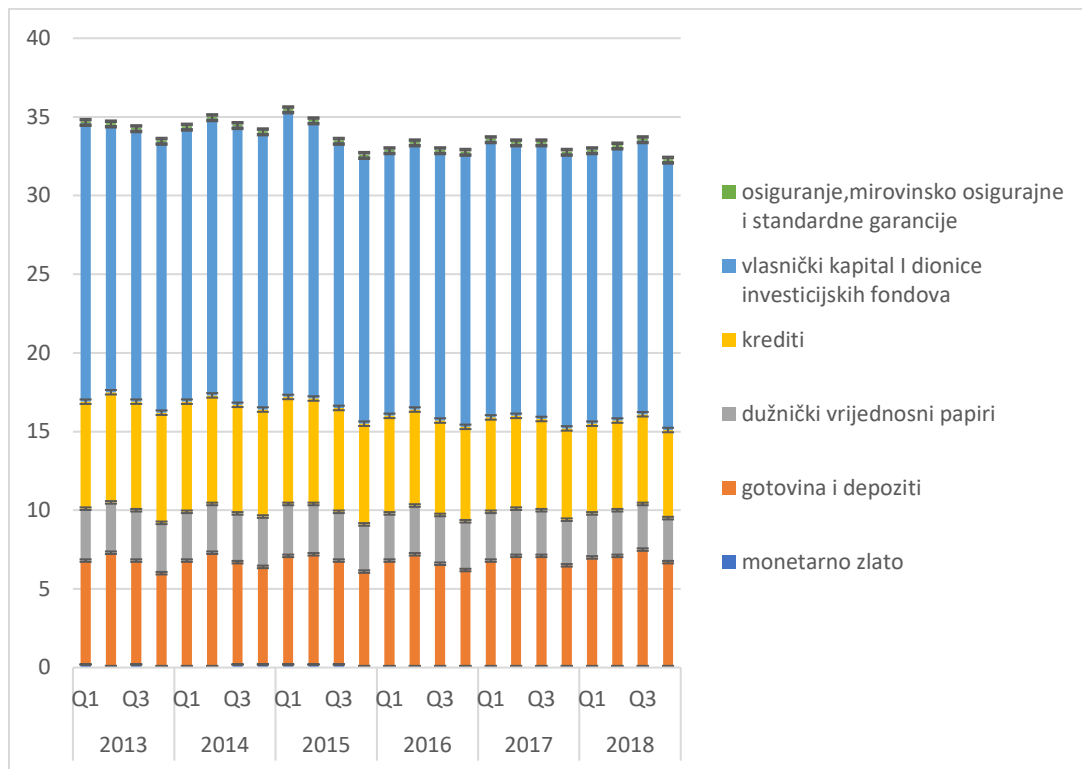
3. Financijski računi opće države zemalja članica Eu

U trećem dijelu rada analizira se visina i struktura financijske imovine i financijskih obveza zemalja članica Europske Unije te se pojedinačno prikazuje zaliha financijske imovine i financijskih obveza po financijskim instrumentima.

3.1. Financijska imovina opće države zemalja članica EU

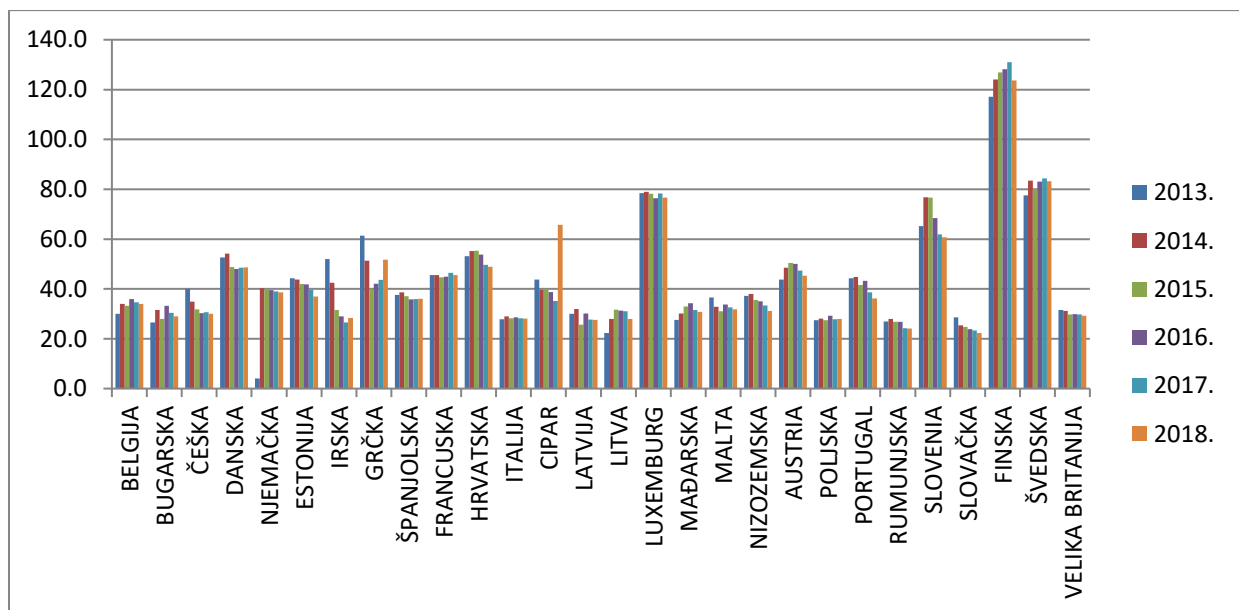
Stanje financijske imovine uglavnom se nalazi u vlasničkim udjelima i udjelima investicijskih fondova (na primjer, javne korporacije), s ostalim potraživanjima, valutama i depozitima (koji pokazuju veliku sezonalnost), zajmovima i dužničkim vrijednosnim papirima koji također čine bitne dijelove. Zajmovi su se znatno povećali tijekom financijske krize.

Graf 2: Zaliha imovine po financijskim instrumentima u postotku BDP-a

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190425-1>

Graf 3. Financijska imovina zemalja članica EU kao postotak BDP-a

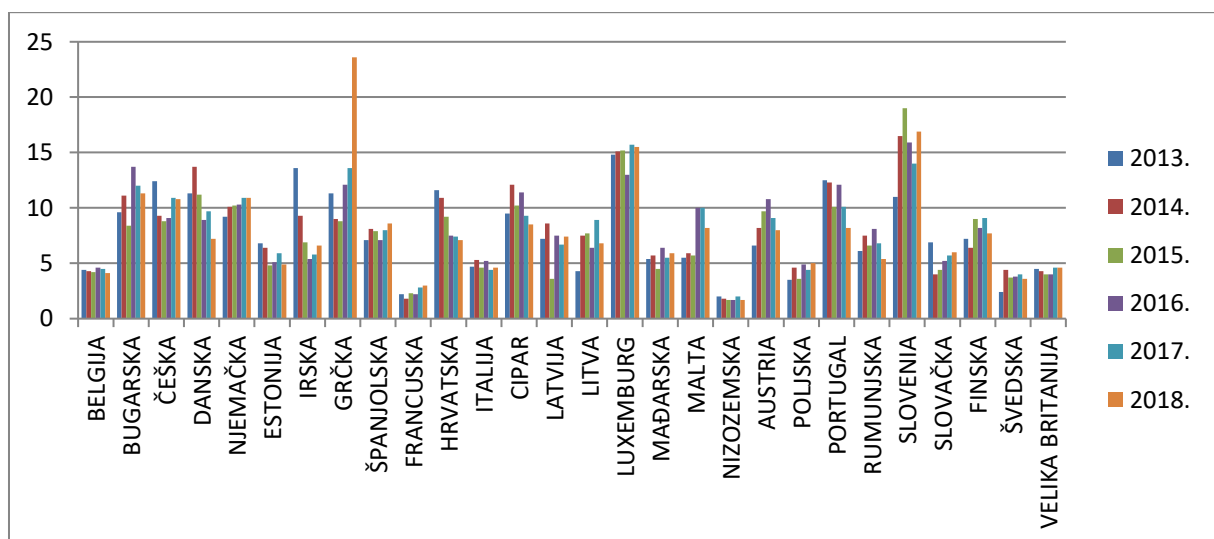
Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

Na promatranom grafu je vidljivo da je najveći udio financijske imovine u BDP-u ima Finska koji doseže i do 130% BDP-a potom ga prate Švedska, Slovenija i Luksemburg čiji udio nije veći od 80%BDP-a. Kod većine zemalja udio financijske imovine nije veći od 40%BDP-a. Najveće odstupanje u jednoj godini bilježi Cipar kada je 2018.godine njegov udio povećao za 30,6% u odnosu na 2017. godinu.

3.1.1. Valuta i depoziti

Na temelju promatranog razdoblja najveći udio depozita u financijskoj imovini ima Grčka 2018. godine od 23,6% BDP- a tj.43 556 milion euro. U odnosu na sve zemlje jedino Njemačku prati stopa rase do 10,9% BDP- a kroz godine, za razliku od Hrvatske koja postupno pada do 7,1% BDP-a 2018.godine. Značajan broj zemalja članica EU je imao pad valute i depozita 2015. god u odnosu na 2014. god osim zemalja Njemačka,Francuska, Litva, Austria, Slovenija, Slovačka i Finska. Luksemburg kroz čitavo razdoblje ima najveći udio depozita u financijskoj imovini koji se kreće oko 15% BDP- a s privremenim padom 2016.god na 13% BDP-a.

Graf 4. Financijska imovina zemalja EU u valuti i depozitima kao postotak BDP-a

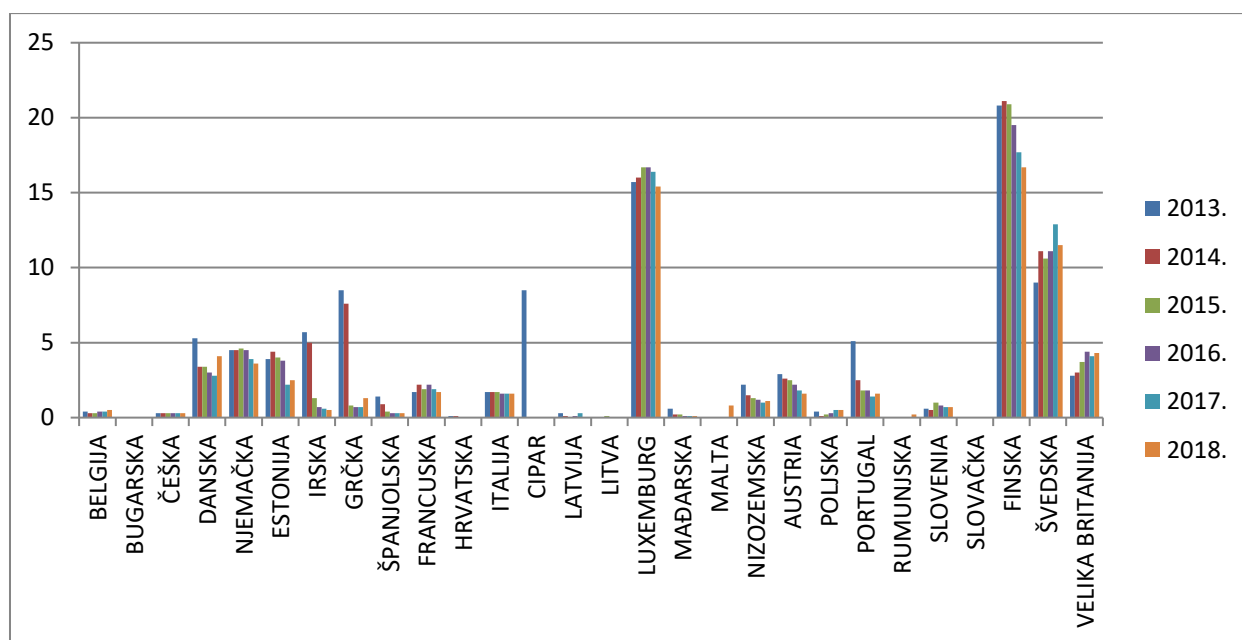

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

3.1.2. Dužnički vrijednosni papiri

Na temelju grafa može se zaključiti da Finska predstavlja zemlju članicu s najvećim udjelom dužničkih vrijednosnih papira u financijskoj imovini koji se kreće oko 21% BDP-a te postupno pada do 16,7% 2018.godine. Uz Finsku i Švedsku značajno odstupa od ostalih zemalja članica. Ovo je najmanje značajan oblik imovine kod Bugarske, Hrvatske, Litve i Slovačke. Zemlje poput Cipra, Latvije, Mađarske, Malte i Rumunjske bilježe postojanje dužnički vrijednosni papira samo u jednoj od promatranih godina. Cipar 2013.god 1 527 milijuna eura udjela te do 2018. ne bilježi udio u financijskoj imovini.

Graf 5. Financijska imovina zemalja EU u dužničkim vrijednosnim papirima kao postotak BDP- a

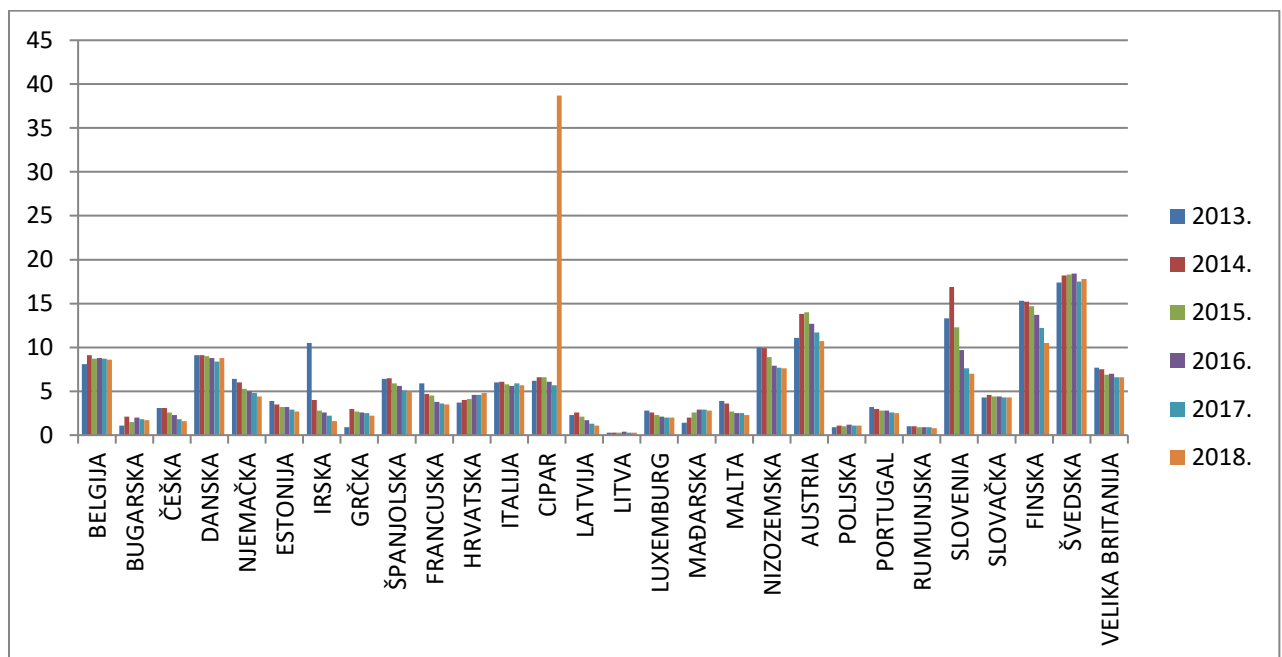

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

3.1.3. Krediti

Najveći udio kredita u BDP-u je dosegnuo Cipar 2010.godine od 38,7%. Austria, Slovenia, Finska i Švedska dosežu više od 10% udjela kredita u financijskoj imovini kroz promatrane godine. Najmanji udio kredita u BDP-u ima Litva od 0,3%. Neke zemlje imaju izrazito nizak odnos kredita i BDP-a primjerice Poljska, Rumunjska, Bugarska, Češka, Estonija, Grčka, Luksemburg, Mađarska, Hrvatska, Malta, Portugal, Slovačka čiji udio ne prelazi 5% BDP-a. Irska ima najveću stopu 2014. godine za 6,5% BDP-a u odnosu na 2013.godinu.

Graf 6. Financijska imovina zemalja EU u kreditima kao postotak BDP- a

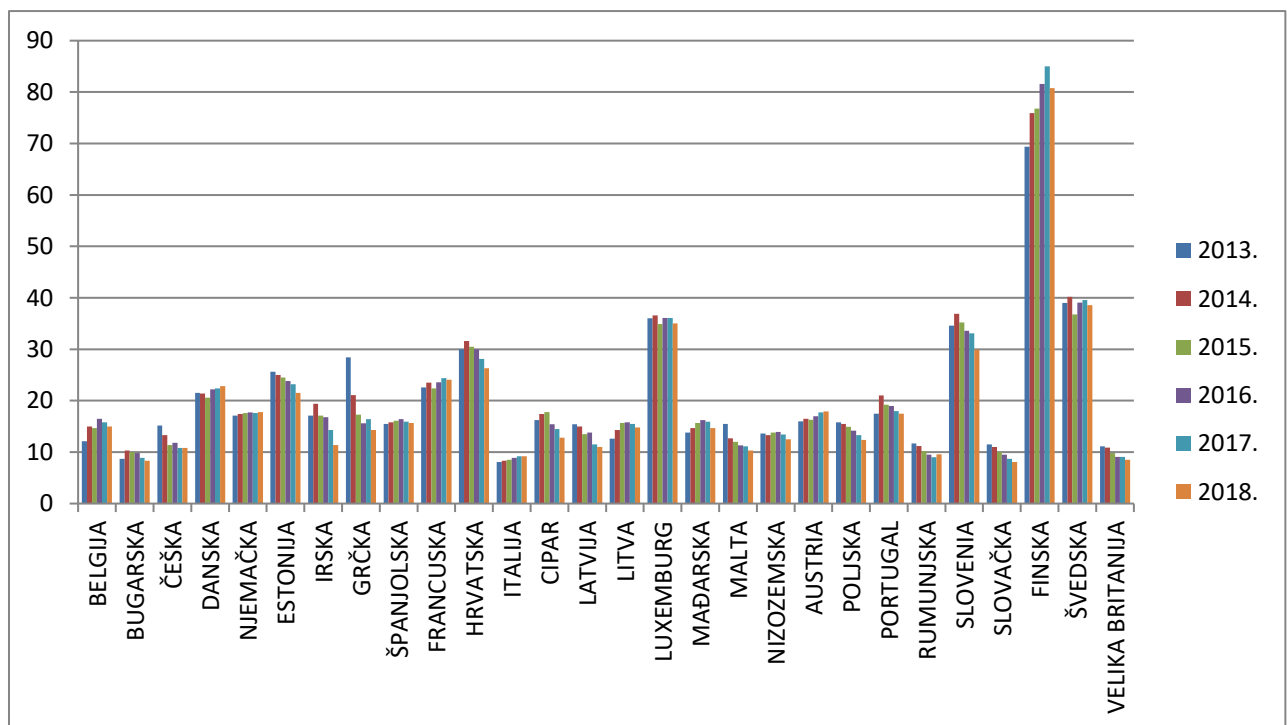

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

3.1.4. Dionice i ostali udjeli

Najveći udio dionica i ostalih udjela u financijskoj imovini ima Finska koji doseže 85%BDP-a u 2017.godini te bilježi pad od 4,2% 2018.godine. Finska, Luksemburg, Slovenija i Švedska imaju udio dionica u BDP-u veći od 30%. Tendenciju stope padanja udjela dionica u BDP-u kroz sve promatrane godine izražena je kod Estonije, Malte, Poljske, Slovačke i Velike Britanije. Kod većine promatranih zemalja udio dionica i udjela u BDP-u se kreće ispod 20%. Najveći pad udjela u BDP-u jednoj godini bilježi Grčka 2014.godine za 7,3% u odnosu na 2013.godinu.

Graf 7. Financijska imovina u dionicama i ostalim udjelima zemalja EU kao postotak BDP- a

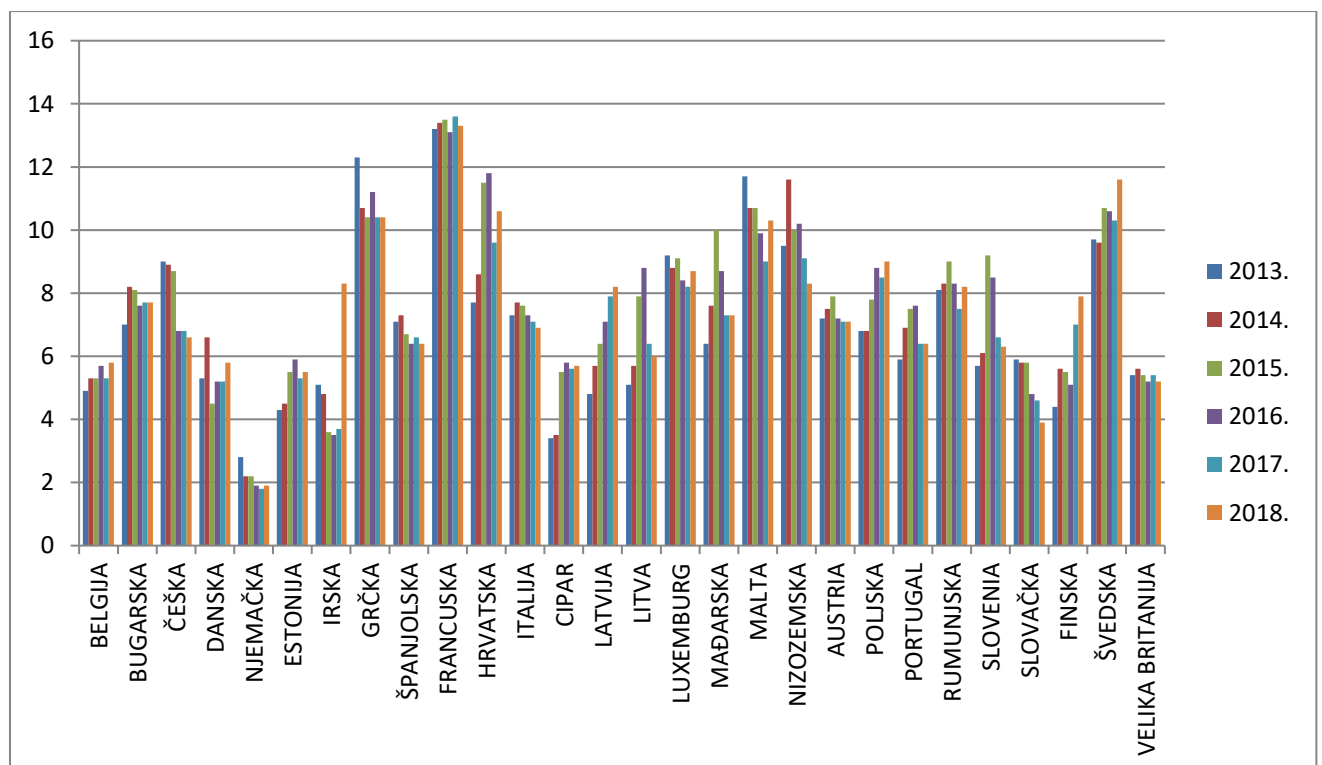

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

3.1.5. Ostala financijska imovina

Najveći udio ostale financijske imovine u BDP-u ima Francuska koji se kreće oko 13% kroz promatrana razdoblja. Osim nje još jedino Grčka, Hrvatska, Malta, Nizozemska i Švedska prelaze 10% BDP-a. Za Njemačku je navedeno najmanje značajan udio financijskoj imovini koji nakon 2014. godine ne prelazi 2% BDP-a. Latviju prati kroz sve godine stopa rasta do 8,2%, dok Irska 2017. pada do 3,7% a potom bilježi značajan rast do 8,3%. Hrvatsku prate velike oscilacije u kretanju. Godine 2013. bilježi 7,7% BDP-a potom raste do 11,8% do 2016. te zaključno s 2018. iznosi 10,6%.

Graf 8. Ostala financijska imovina zemalja EU kao postotak BDP- a

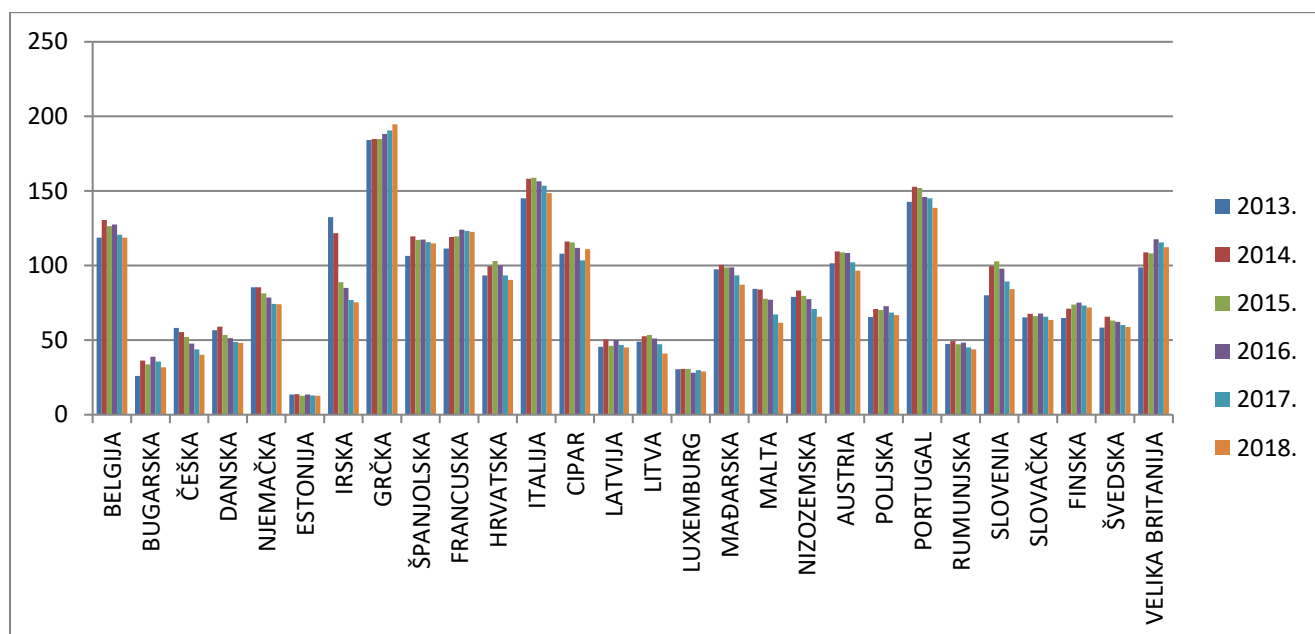

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

3.2. Financijske obveze opće države zemalja članica EU

Najveći udio obveza u financijskoj imovini ima Grčka koja iznosi gotovo 194% udjela BDP-a. Osim Grčke udio BDP- a veći od 100% imaju još Belgija, Španjolska, Francuska, Italija, Cipar, Portugal i Velika Britanija. Najmanji udio u BDP- u ima Estonija oko 12%, potom slijedi Luksemburg oko 30% . Udio od 50% BDP u financijskim obvezama ne prelaze Latvija, Litva, Rumunjska i Bugarska. Hrvatska bilježi udio ne veći od 100% BDP-a u financijskim obvezama slično Sloveniji.

Graf 9. Financijske obveze zemalja članica EU kao postotak BDP- a

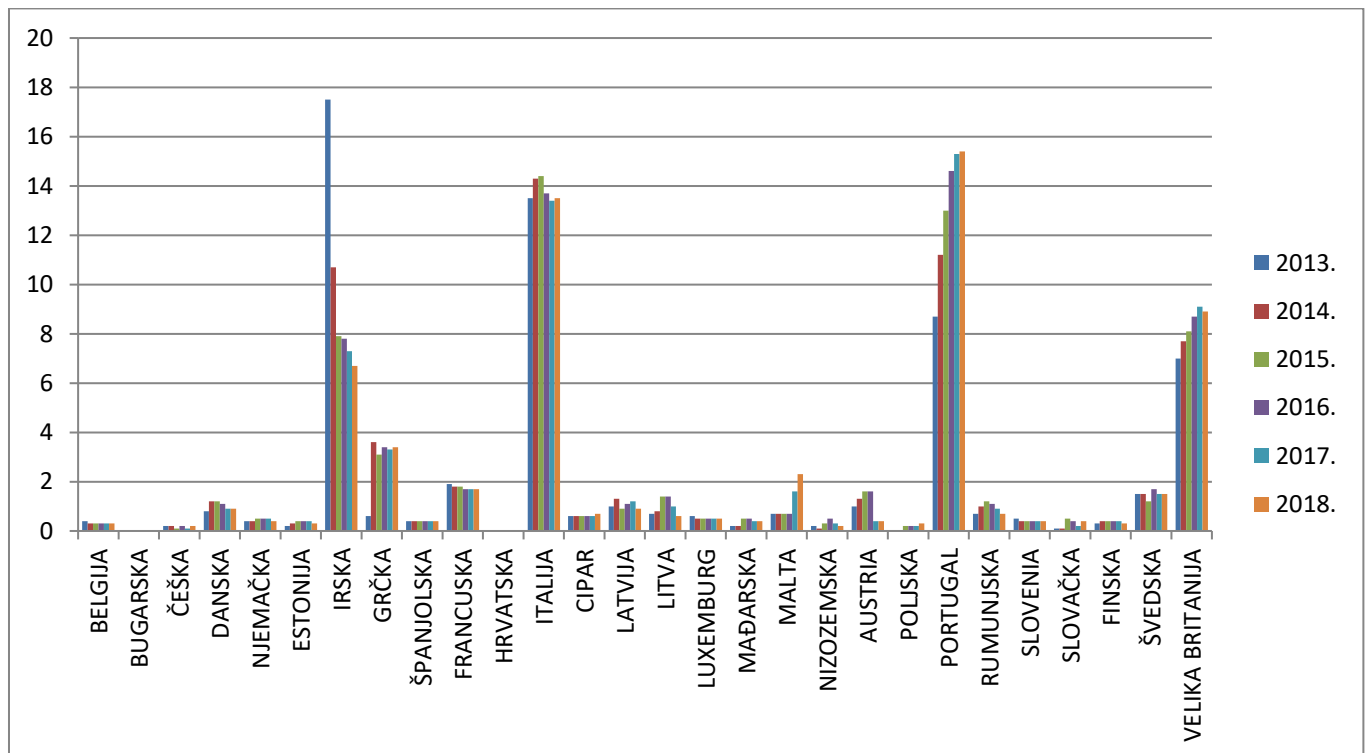

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

3.2.1. Valuta i depoziti

Najveći udio financijskih obveza iskazan u valuti i depozitima u postotku BDP-a imaju Italija, Portugal, Irska i Velika Britanija. U Italiji postotak BDP-a čini oko 14% što je oko 232 mlrd, u Portugalu postupno raste od 8,7% do 15,4% 2018 godine to tada čini oko 31 mlrd. U Irskoj 2013. čini 17,5% te naglo pada do 10,7% te zaključno 2018. godine dolazi do 6,7%. U apsolutnom iznosu predstavlja pad od 31 mlrd do 21 mlrd u Irskoj. U Velikoj Britaniji čini 7% BDP-a te postupno raste do 9,1 2017. godine. Osim navedene četiri i Grčke sve ostale zemlje imaju postotak BDP-a niži od 2%. Za Bugarsku i Hrvatsku udio u valuti i depozitima predstavljaju najmanje značajan udio u financijskim obvezama.

Graf 10. Financijske obveze zemalja EU u valuti i depozitima kao postotak BDP-a

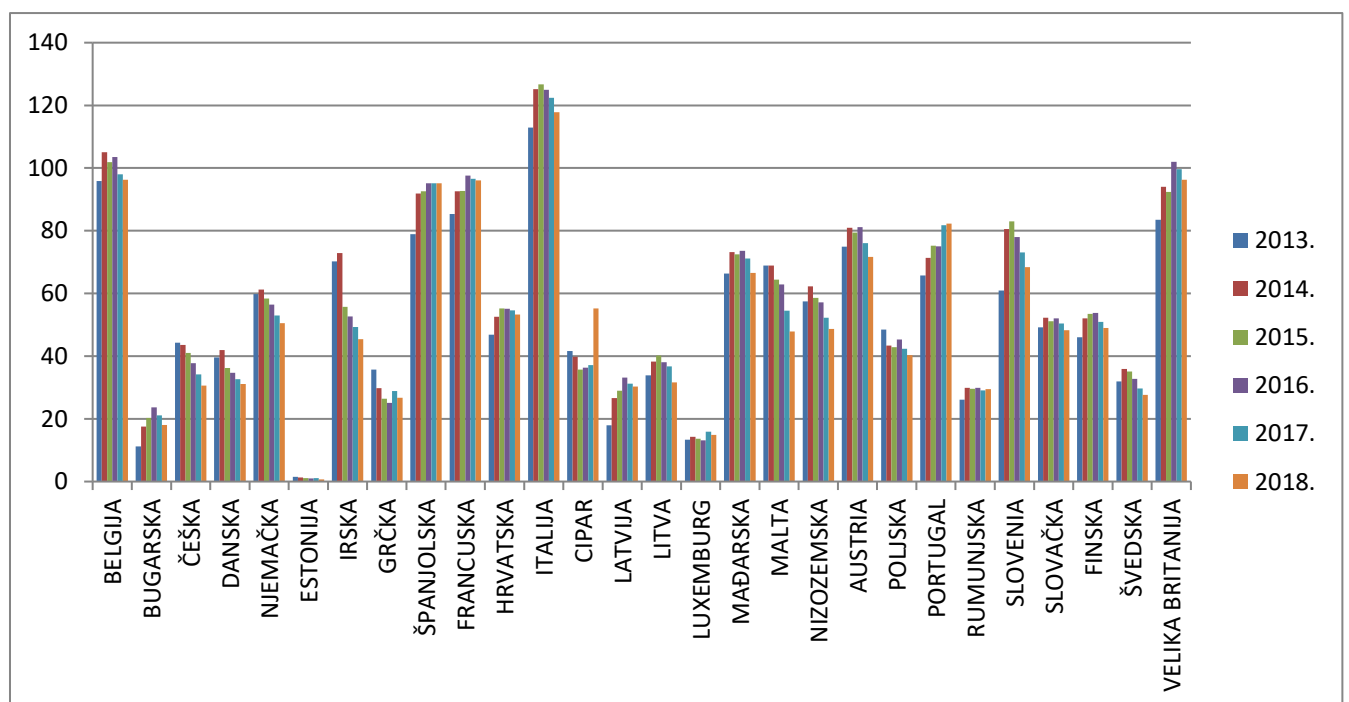

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

3.2.2. Dužnički vrijednosni papiri

Najveći udio dužničkih vrijednosnih papira u BDP-u u odnosu na ostale zemlje ima Italija koja 2015. iznosi 126,7%. Za Estoniju su dužnički vrijednosni papiri najmanje značajan udio u financijskim obvezama. Za sve ostale zemlje osim Italije, Francuske, Španjolske, Belgije i Velike Britanije udio u BDP-u nije veći od 80%. Hrvatska bilježi svoj udio u dužničkim vrijednosnim papirima između 52-55% kroz promatrane godine te se ne ističe u odnosu na ostale zemlje. Najveću tendenciju rasta u jednoj godini bilježi Cipar kada je 2018. porastao za 18,1% u odnosu na 2017. godinu.

Graf 11. Financijske obveze zemalja EU u dužničkim vrijednosnim papirima kao postotak BDP-a

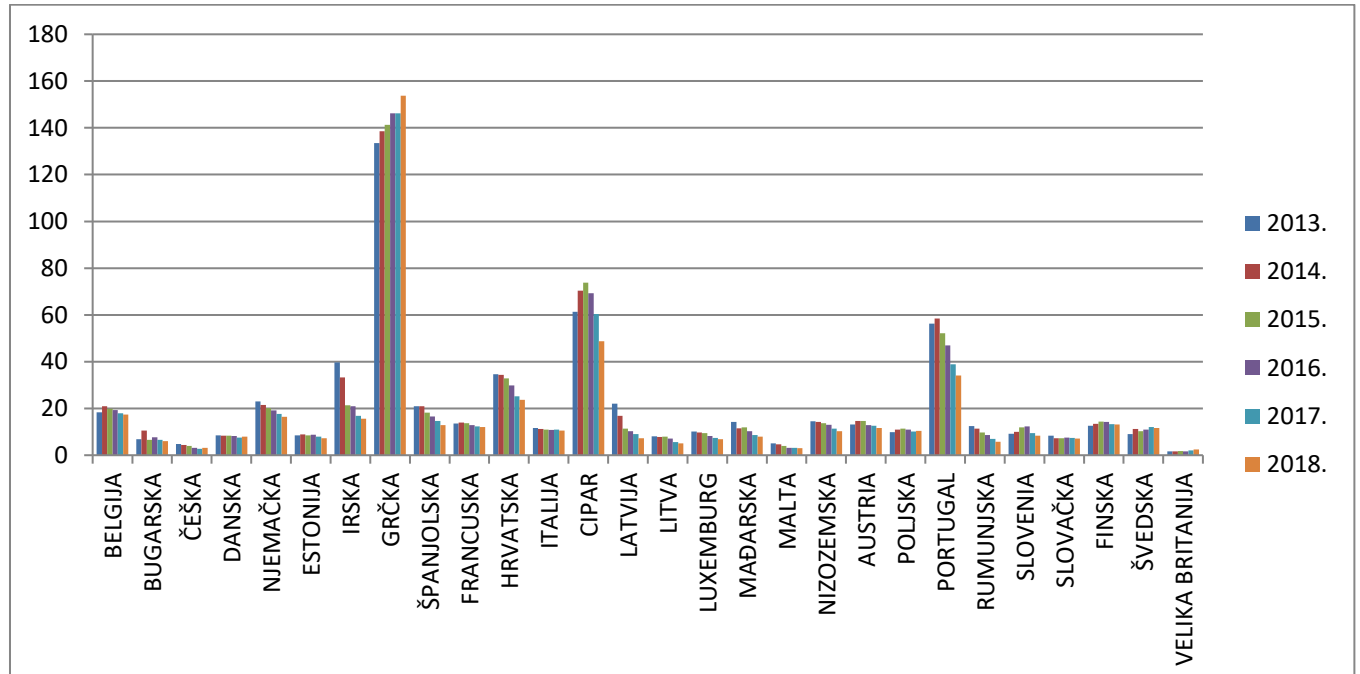

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

3.2.3. Krediti

Najveći udio kredita u financijskim obvezama bilježi Grčka i znatno se razlikuje u odnosu na ostale zemlje. Godine 2013. bilježi 133,5% što je u milijunima eura 241,142 mil te postupno raste do 2018. godine kada iznosi 153,7%. tj 283 928 mil eur. Visoke udjele obveza po kreditima kao postotak BDP-a osim Grčke ima još Cipar čiji udio nije veći od 73% te Portugal koji 2014.godine iznosi 58,5%. Sve ostale promatrane zemlje osim Grčke,Cipra, Portugala, Irske i Hrvatske bilježe udio kredita u BDP-u manji od 20% te imaju prilično konstantan odnos kroz promatrano razdoblje. Najniže obveze po kreditima imaju Malta i Češka. Udio kredita u Hrvatskoj 2013. godine iznosi 34,6% BDP-a te postupno pada do 23,7% 2018. godine što iznosi 90 689 mil.kn.

Graf 12. Financijske obveze zemalja EU u kreditima kao postotak BDP- a

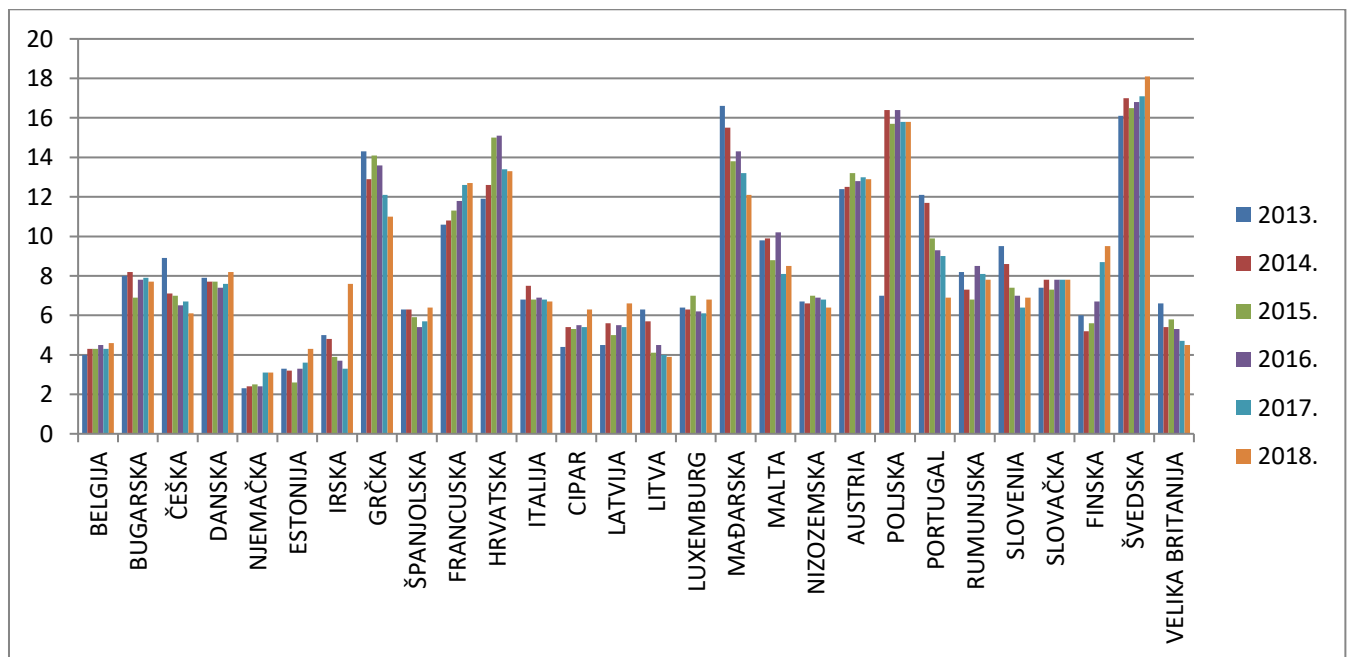

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

3.2.4. Ostale financijske obveze

Ostale financijske obveze kao postotak BDP-a su najznačajnije kod Švedske koji iznosi oko 17% kroz promatrano razdoblje te Poljske koja 2013. godine čini 7% BDP-a te naglo raste do 16,4%BDP-a 2014. godine. Posebno se još ističe Hrvatska koja 2016.godine čini 15,1% BDP-a te Mađarske koja 2014.godine iznosi 16,6% te bilježi pad od 4,1% 2018. godine. Udio ostalih financijskih obveza u BDP-u većina zemalja nema veći od 8% te nemaju velike varijacije iz godine u godinu izuzev Irske koja 2018. raste za 4,3% u odnosu na 2017. godinu.

Graf 13. Ostale financijske obveze zemalja članica EU kao postotak BDP- a

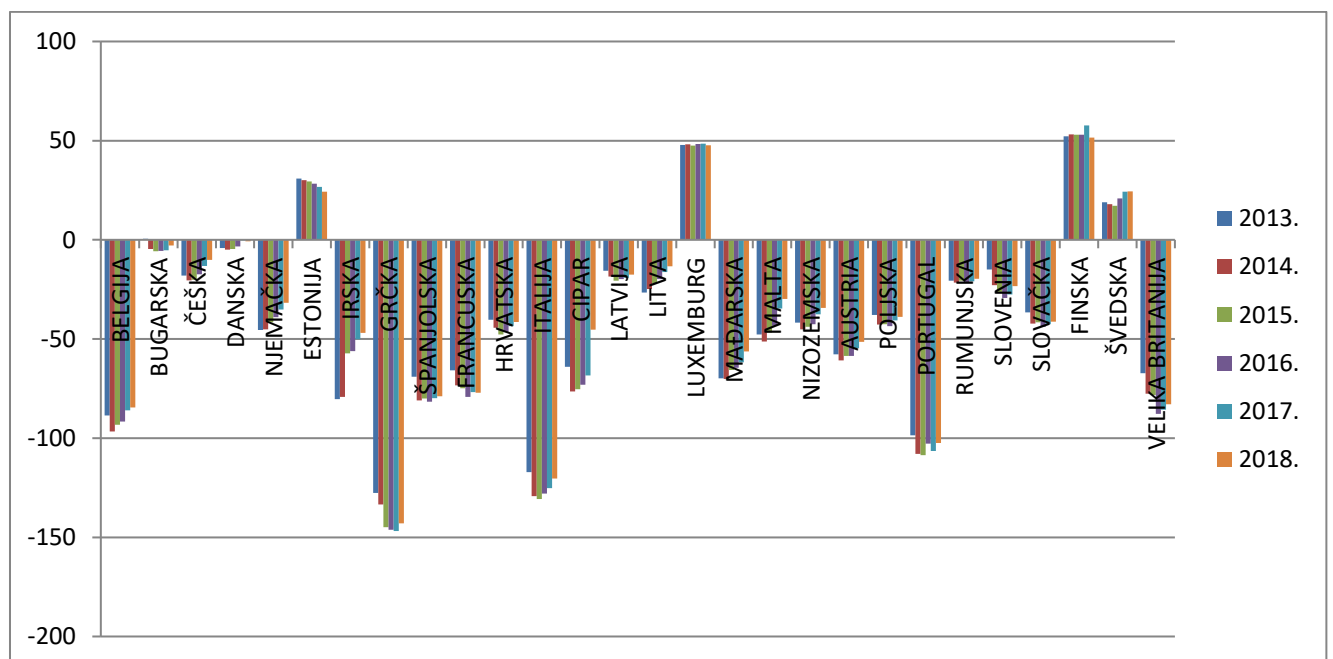

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

3.3. Neto finansijska vrijednost

Većina zemalja EU je ostvarila negativnu neto finansijsku poziciju kroz promatrana razdoblja što pokazuje da finansijske obveze premašuju finansijsku imovinu u gotovo svim razdobljima. Jedinu pozitivnu neto finansijsku poziciju imaju redom Finska, Luksemburg, Estonija i Švedska. Kao postotak BDP-a najveći minus imaju Grčka, Italija, Portugal i Belgija. Od svih promatranih zemalja najmanju negativnu neto vrijednost imaju Bugarska i Danska. Iz ovog dijela rada se može zaključiti da finansijski sustav ima različita obilježja od zemlje do zemlje. Razlikuju se instrumenti po značajnosti, i u imovini i u obvezama.

Graf 14. Neto finansijska vrijednost finansijske imovine u postotku BDP-a

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

Promatrane zemlje koriste se različitim mjerama proračunskog deficita u procjeni fiskalne pozicije države. U utvrđivanju mjesečnih potreba za financiranje proračunskih deficita sve se zemlje usmjeravaju na izračunavanje manjkova državnog proračuna. Za razvoj domaćeg tržišta kapitala poželjno je da većinu proračunskog deficita zemlje pokrivaju zaduživanjem na domaćem financijskom tržištu. U izboru između domaćeg ili inozemnog zaduživanja sve se promatrane zemlje, osim Hrvatske, uglavnom odlučuju za zaduživanje na domaćem tržištu te imaju veći udio domaćeg nego stranog duga u ukupnom dugu.⁴²

Zaduživanje se provodi u svrhu financiranja proračunskog deficita, investicijskih projekata i posebnih programa (prema odobrenju Hrvatskog sabora), otplate državnog duga, podmirenja dospjelih plaćanja u svezi s državnim jamstvima, upravljanja likvidnošću proračuna te u svrhu pokrivanja potreba Hrvatske narodne banke za međunarodnim pričuvama. Kratkoročno posuđivanje novčanih sredstava radi likvidnosti i plaćanja obveza po dospelju ne ograničava se već je upravo temelj upravljanja financijskim tijekovima i gotovinom te dobrog gospodarenja prihodima i rashodima. Na takav se način mogu premostiti negativne razlike koje su posljedica različite dinamike ispunjavanja obveza i prikupljanja te uplate prihoda u proračun.⁴³

Financijski računi opće države pokrivaju transakcije s financijskom imovinom i obvezama, kao i zalihe financijske imovine i obveza. Razlika između zaliha financijske imovine i stanja obveza naziva se neto financijskom vrijednošću.

U trećem tromjesečju 2018. godine neto financijska vrijednost iznosila je -60% bruto domaćeg proizvoda (BDP) za Europsku uniju (EU). To predstavlja promjenu +1,5 postotnih bodova (pp) u usporedbi s drugim kvartalom 2018. i promjenu od +3,4 pp u usporedbi s trećim tromjesečjem 2017. Ove promjene uglavnom su potaknute smanjenjem obveza u postotku od BDP-a⁴⁴.

Razvoj neto financijske vrijednosti za EU od 2008. nadalje mogu se objasniti vladama koje su stekle imovinu za podršku financijskim institucijama, kao i pogoršanjem gospodarske klime. To je dovelo do povećanja državnih rashoda, a prihodi su se smanjili. Iz tih razloga, vlade su također trebale preuzeti obveze, posebno dužničke vrijednosne papire (obveznice) i zajmove. movina i obveze vrednuju se po tržišnoj vrijednosti, osobito za dužničke vrijednosne papire, financijske derivate i dionice i drugu glavnice. To znači da zaliha financijske imovine i obveza

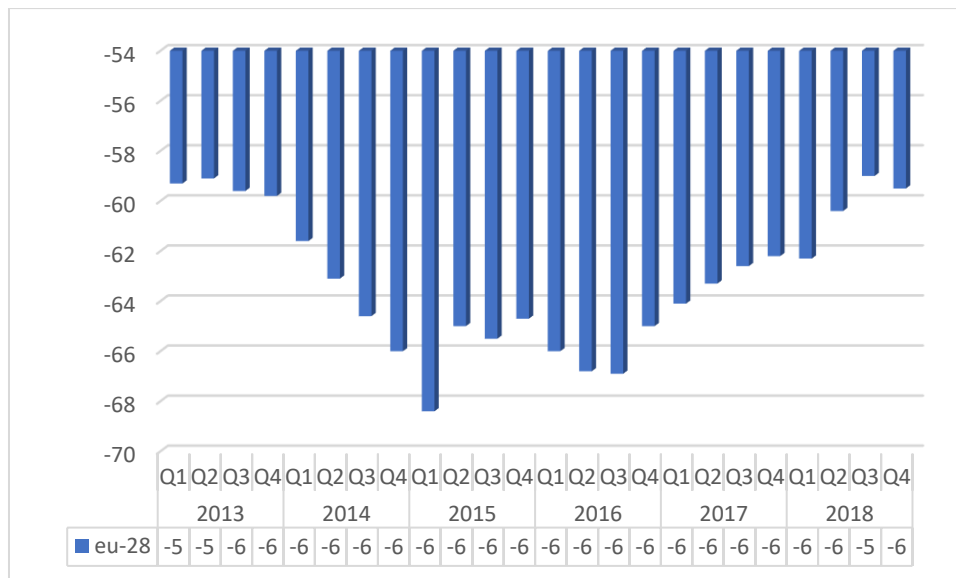
⁴² Bajo, A, (2006) Proračunski sustav: ornament ili sredstvo upravljanja državnim financijama, str.274

⁴³ Stepčić, D., Jakir-Bajo, I., Maletić, I., (2018.) Vodič za dobro upravljanje u javnom i neprofitnom sektoru str.80

⁴⁴ Eurostat; dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190129-1>

fluktuiru zbog transakcija, ali i zbog "ostalih tokova", osobito revalorizacija (nominalni dobiti i gubici od udjela). Uz financijsku imovinu, države imaju i nefinancijsku imovinu koja nije obuhvaćena financijskim računima.⁴⁵

Graf 15. Struktura neto financijske vrijednosti opće države u postotku BDP-a

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190129-1>

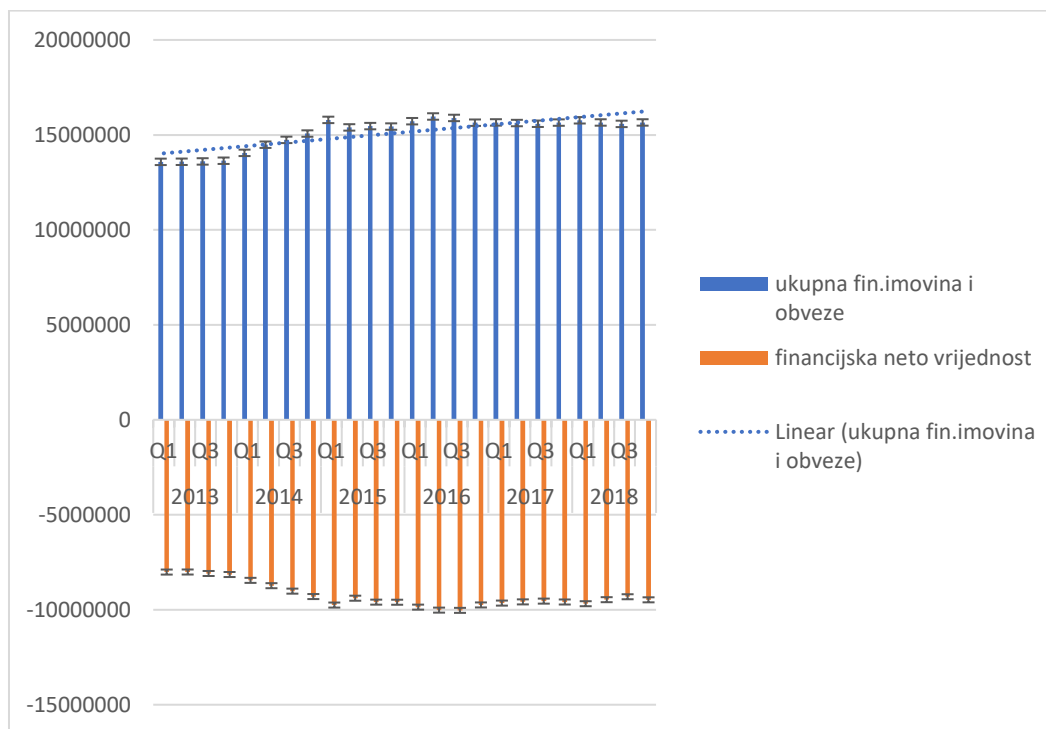
Državna financijska statistika sadrži ključne pokazatelje za utvrđivanje zdravlja gospodarstva zemalja članica EU-a. Prema uvjetima EU Pakta o stabilnosti i rastu (SGP), države članice obavezale su se da će zadržati svoj deficit i dug ispod određenih granica: državni deficit države članice ne smije prelaziti 3% njenog bruto domaćeg proizvoda (BDP), dok njegov dug može ne prelazi 60% BDP-a. Ako država članica ne poštuje ta ograničenja, pokreće se takozvani postupak prekomjernog deficita (EDP). To uključuje nekoliko koraka - uključujući mogućnost sankcija - za poticanje dotične države članice na poduzimanje odgovarajućih mjera za ispravljanje situacije. Isti limiti deficita i duga također su kriteriji za ekonomsku i monetarnu uniju (EMU) i, prema tome, za ulazak u euro. Nadalje, zadnja revizija integriranih ekonomskih smjernica i smjernica za zapošljavanje (revidirana kao dio strategije Europa 2020. za pametni, održivi i uključivi rast) uključuje smjernice za osiguranje kvalitete i održivosti javnih financija.⁴⁶

⁴⁵ Eurostat; dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190129-1>

⁴⁶ Eurostat; dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190129-1>

U 2018. godini državni se deficit (neto zaduživanje konsolidiranog sektora opće države, kao udio u BDP-u) i EU-28 i eurozone (EA-19) smanjio u usporedbi s 2017. Uočljivo je i smanjenje općenito omjer državnog duga i BDP-a.

Graf 16. Ukupna financijska imovina i obveze te financijska neto vrijednost u mil.kn

Izvor: eurostat, dostupno na:

https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=File:EU-28_net_financial_transactions,_transactions_in_assets_and_liabilities,_billion_euro_2019Q3.png#file

Državni financijski računi, naime, omogućavaju analizu načina na koji vlade financiraju deficit ili koriste viškove kako bi umanjile svoje obveze ili stekle financijsku imovinu. Uključuju podatke o financijskim transakcijama (neto stjecanje financijske imovine i neto nastajanje financijskih obveza) i stavke bilance stanja (zalihe financijske imovine i obveza koje su neizmirene na kraju svakog tromjesečja) za opću državu i njene podsektore. Varijacije u zalihama objašnjavaju se i transakcijama i drugim čimbenicima kao što su dobiti i gubici iz posjeda i druge promjene u količini. Cilj ovog odjeljka je predstaviti glavne karakteristike financijskih računa opće države.

Od četvrtog tromjesečja 2008. nadalje fluktuacija transakcija i imovine i obveza naglo je porasla zbog ekonomske i financijske krize. Jaz između opsega transakcija imovinom i obvezama naglo se proširio, što je rezultiralo porastom negativnih brojki u neto financijskim transakcijama (B.9f), što se tumači kao državni deficit / suficit proizašao iz financijskih računa. Povećanje i vrhunac transakcija financijskom imovinom mogu se objasniti vladama koje su stekle imovinu za podršku financijskim institucijama. Pogoršanje ekonomske klime dovelo je i do povećanja državnih rashoda, dok su se prihodi smanjivali. Iz tih razloga, vlade su također trebale preuzeti obveze.

Neto financijske transakcije nastavile su se kontinuirano pogoršavati od drugog tromjesečja 2008. do prvog tromjesečja 2010. za EA-19 i četvrtog tromjesečja 2009. za EU-28. Od prvog tromjesečja 2010. nadalje vidljivo je poboljšanje.

4. Analiza financijskih računa opće države RH od 2013.-2018.

4.1. Financijski računi opće države u RH

Financijska imovina i obveze Hrvatske na razini cjelokupnog gospodarstva govore o ukupnim gospodarskim kretanjima, njihova struktura nam razlaže međuodnose sektora. Četvrti dio rada odnosi se na Hrvatsku, cilj je analizirati financijska kretanja i uvidjeti gdje se nalazimo u usporedbi sa europskim zemljama.

Godišnju statistiku financijskih računa sastavlja HNB u skladu s programom za dostavljanje podataka prema ESA-i 95/ESA-i 2010. HNB objavljuje godišnju statistiku financijskih računa i dostavlja je Eurostatu. MF osigurava HNB-u sve potrebne podatke koji se odnose na podsektore opće države. DZS osigurava HNB-u sve potrebne statističke podatke o nefinancijskim organizacijama, kućanstvima i neprofitnim institucijama koje služe kućanstvima (NPUSK). HNB se što je više moguće služi administrativnim izvorima podataka za sastavljanje statističkih izvješća o financijskim računima ta tri sektora, ali ako se pojavi

potreba, DZS će razviti nov sustav izravnog izvješćivanja kako bi se dobili svi potrebni podaci za sastavljanje statistike financijskih računa.⁴⁷

Korištenjem godišnjih i tromjesečnih podataka Statistike financijskih računa- stanja imovine i obveza (konsolidiranih i nekonsolidiranih) analitičari mogu analizirati strukturu vrijednosti financijske imovine po sektorima, promjene u strukturi i zastupljenosti financijskih instrumenata, razmjere i ulogu financijskog posredovanja u gospodarstvu (tj dubinu financijskog tržišta) te stupanj financijske otvorenosti gospodarstva prema ostatku svijeta.⁴⁸

4.2. Financijska imovina opće države u RH od 2013.-2018.

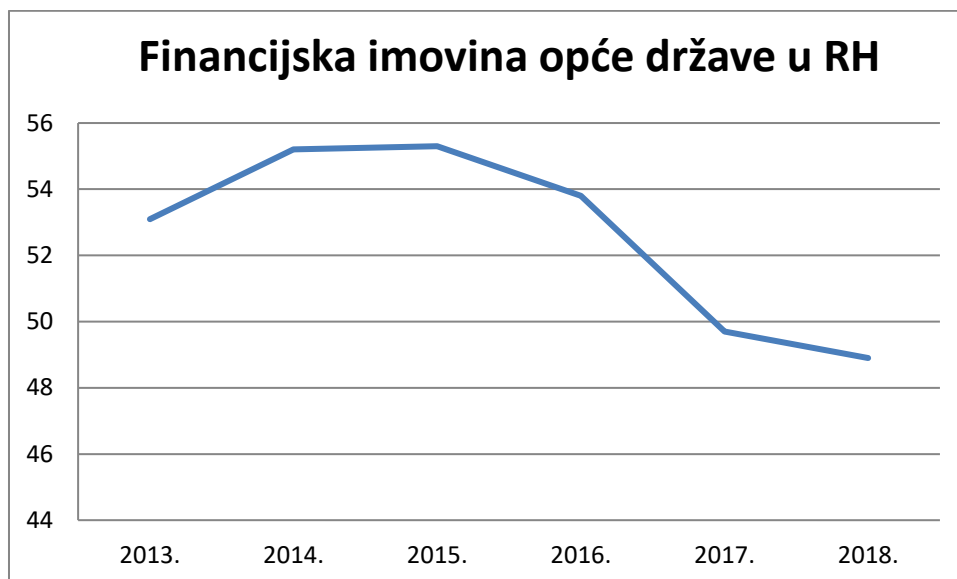
Financijska imovina opće države rasla je sa 175 770 mil.kn 2013.godine do 188 987 mil kn 2015. godine. Vrijednost financijske imovine opće države se smanjuje 2017. godine na 182 191mil.kn te se onda ponovno bilježi rast 2018. god na 186 958 mil.kn. Najveći dio financijske imovine u BDP-u bilježi 2015. godine od 55,3% a najmanji čini 2018. godine od 48,9% BDP-a.

Po veličini udjela financijske imovine u BDP-u Hrvatska se nalazi iza Grčke, Cipra, Luksemburga, Slovenije, Finske i Švedske. Većina europskih zemalja ima postotak u BDP-u manji od 40%.

⁴⁷ Sporazum o suradnji na području statistike nacionalnih računa opće države i s njom povezanih statistika, Ministarstvo financija str. 4 Dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/statistika_i_izvjesca/Sporazum_o_suradnji.pdf

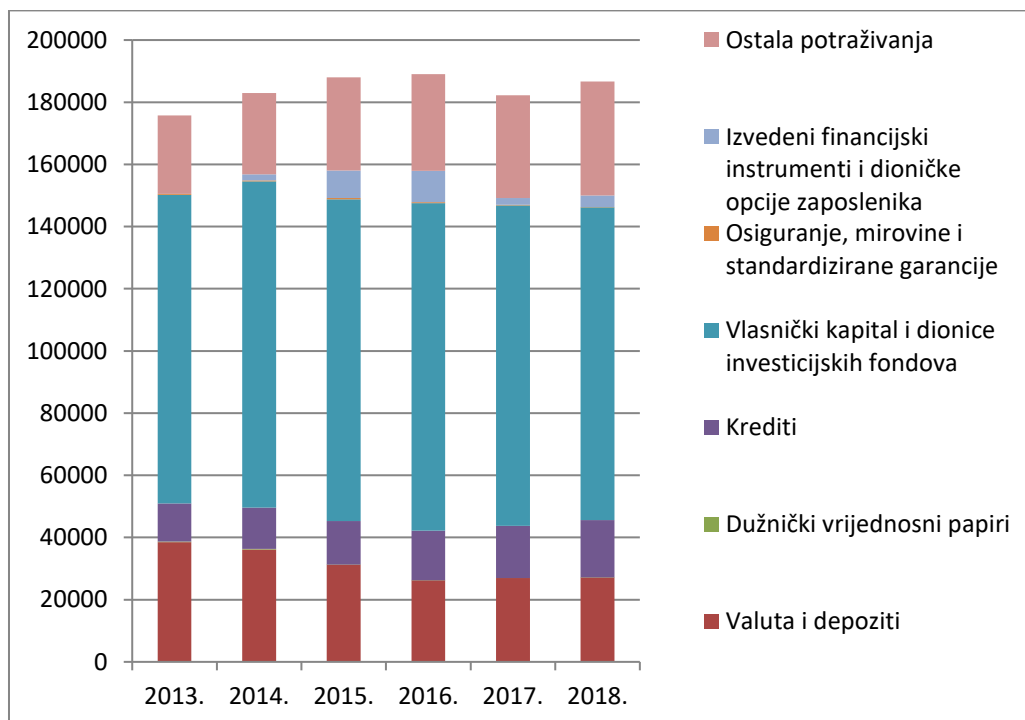
⁴⁸ Ibid, str.4

Graf 17. Financijska imovina opće države u Hrvatskoj od 2013.- 2018. (u %BDP-a)

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

Graf 18. Struktura ukupne financijske imovine opće države Republike Hrvatske (mil.kn)

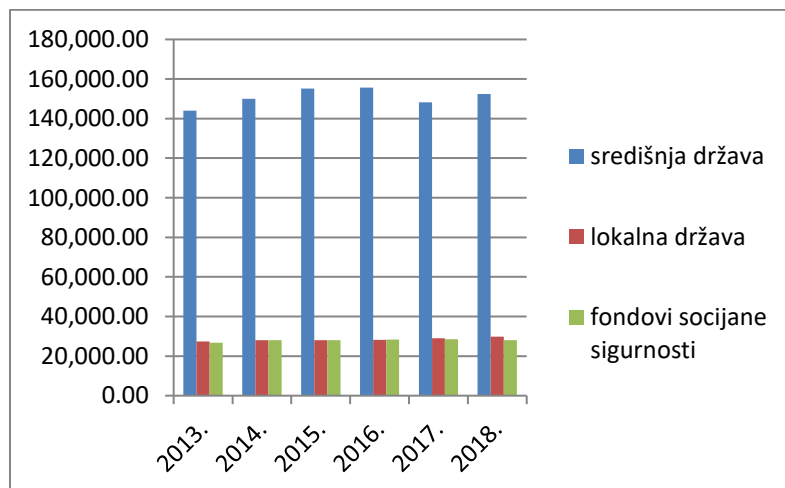
Izvor: HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

Na temelju prikazanog grafa najveći udio financijske imovine opće države čini vlasnički kapital i dionice investicijskih fondova koji čini oko 100 000 mil kn te postupno raste do 105 000 mil kn do 2016.god, a nakon toga pada. Najmanji udio čine dužnički vrijednosni papiri čija vrijednost u 2018. čini 0,77 mil.kn. Republika Hrvatska ne posjeduje zlato u svojoj financijskoj imovini.

Udio dionica u BDP-u se kreće oko 30% te se Hrvatska nalazi ispod Luksemburga, Slovenije, Finske i Švedske. Udio dionica u ostalim promatranim zemljama je manji od 20% BDP-a.

No ni ta činjenica ne mora upućivati na nepovoljnu strukturu financijske imovine i slabo upravljanje njome. Naprotiv, država može dobro, transparentno i odgovorno upravljati portfeljem vlasništva u državnim poduzećima, generirati dodatne prihode od dividendi koji se mogu koristiti za financiranje pro računskih manjkova ili za povećanje ukupne financijske imovine. Čak i bez dividende, od takvih se društava očekuje poslovanje bez velikih gubitaka i dugova, na razini pokrića graničnih troškova.⁴⁹

Graf 19. Financijska imovina po sektorima opće države u RH (mil.kn)

Izvor: HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

⁴⁹ Bajo, A., (2011) Razborito upravljanje državnom financijskom imovinom i stabilnost državnih financija, str.2

Na temelju prikazanog grafa možemo zaključiti da najveći udio financijske imovine opće države središnja država, potom lokalna država te fondovi socijalne sigurnosti čije se vrijednosti kroz godine ne mijenjaju značajno. Udio financijske imovine u središnjoj državi nije veći od 160 tisuća mil.kn kroz promatrane godine dok se udio financijske imovine u lokalnoj državi i fondovima socijalne sigurnosti kreće oko 25 tisuća mil.kn.

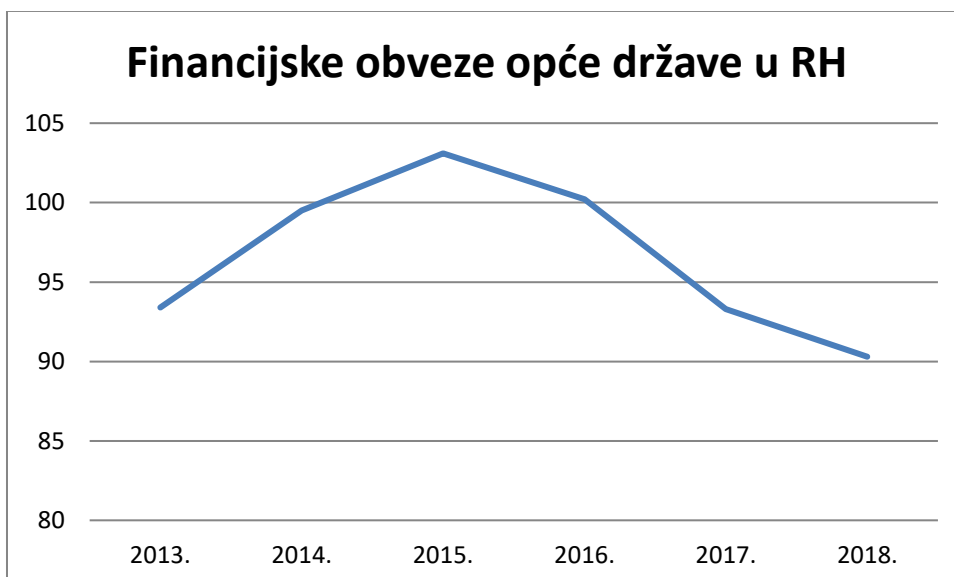
4.3. Financijske obveze opće države u RH od 2013.-2018.

Financijske obveze opće države u Hrvatskoj 2014. godine prelaze udio od 100% u BDP-u. Nakon 2015. godine kada čine 103,1% udjela u BDP- u postupno padaju te 2018. godine iznose 90,3% BDP-a.

Po veličini udjela u BDP-u Hrvatska se u odnosu na ostale promatrane zemlje nalazi iza Belgije, Grčke, Španjolske, Francuske, Italije, Cipra, Austrije, Portugala, Velika Britanije.

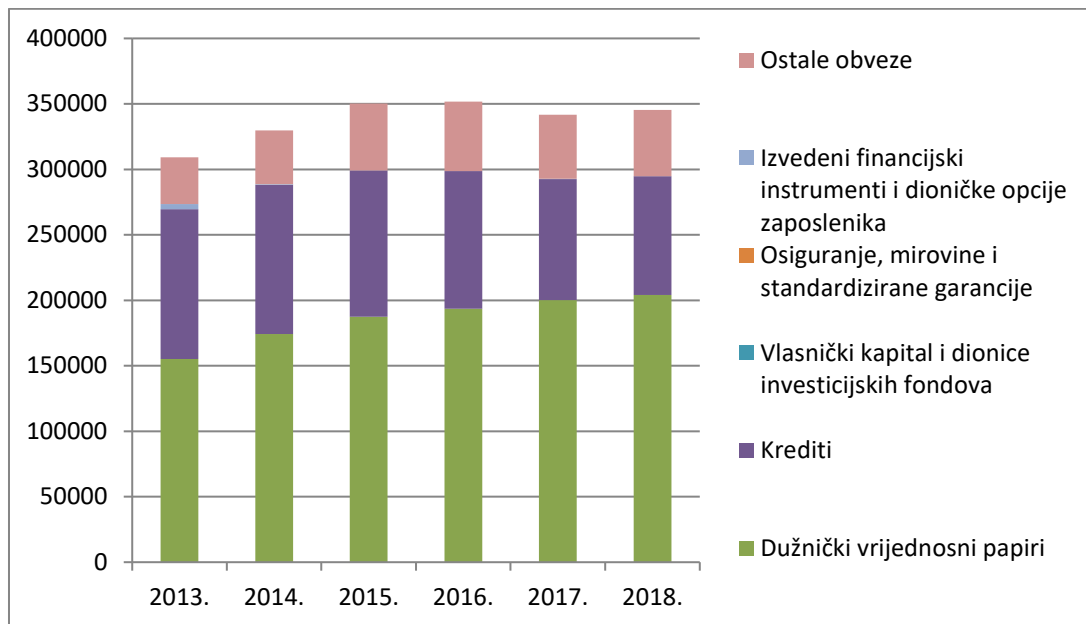
Većina europskih zemalja ima udio financijskih obveza u općoj državi manji od 100% BDP-a. Mediteranske zemlje poput Italije, Grčke i Portugala značajno imaju veći udio financijskih obveza u odnosu na Hrvatsku koji doseže čak do 150% BDP-a.

Graf 20. Financijske obveze opće države u Hrvatskoj od 2013.- 2018. (u %BDP-a)

Izvor: eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10206082/KS-EK-19-002-EN-N.pdf/6c234895-1d88-8491-6f58-fcebc9fe9aff>

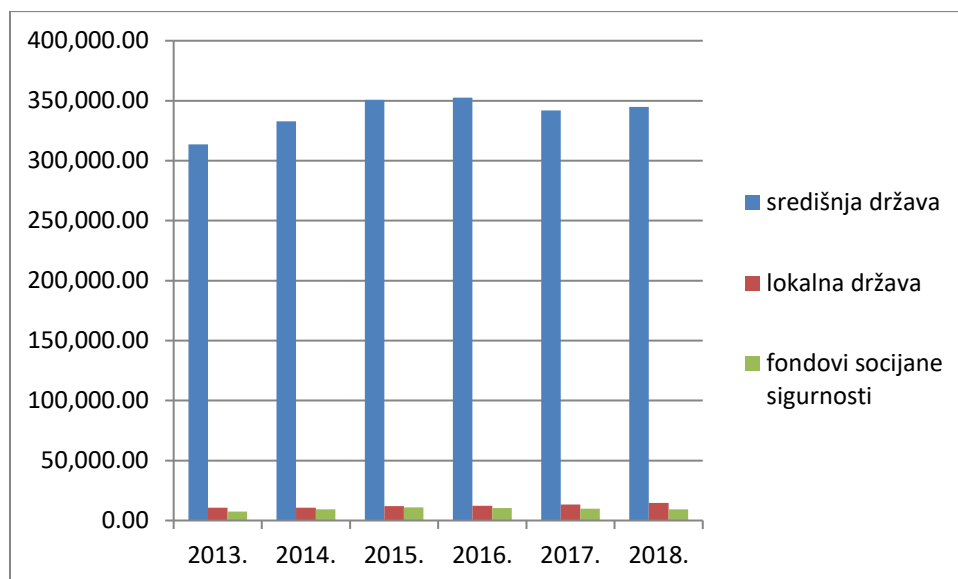
Graf 21. Struktura ukupnih financijskih obveza opće države Republike Hrvatske (mil.kn)

Izvor: HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

Prikazni graf prikazuje kako najveći udio financijski obveza opće države čine dužnički vrijednosni papiri s tendencijom rasta kroz godine. Godine 2018. čine 204.003,11 mil.kn. Potom ih slijede krediti koji kroz prikazane godine bilježe pad za 23.948,57 mil.kn. Najmanji udio u financijskoj imovini čine izvedeni financijski instrumenti koji su u 2015., 2016. i 2018. godini jednaki nuli.

Graf 22. Financijske obveze po sektorima opće države u RH (mil.kn)

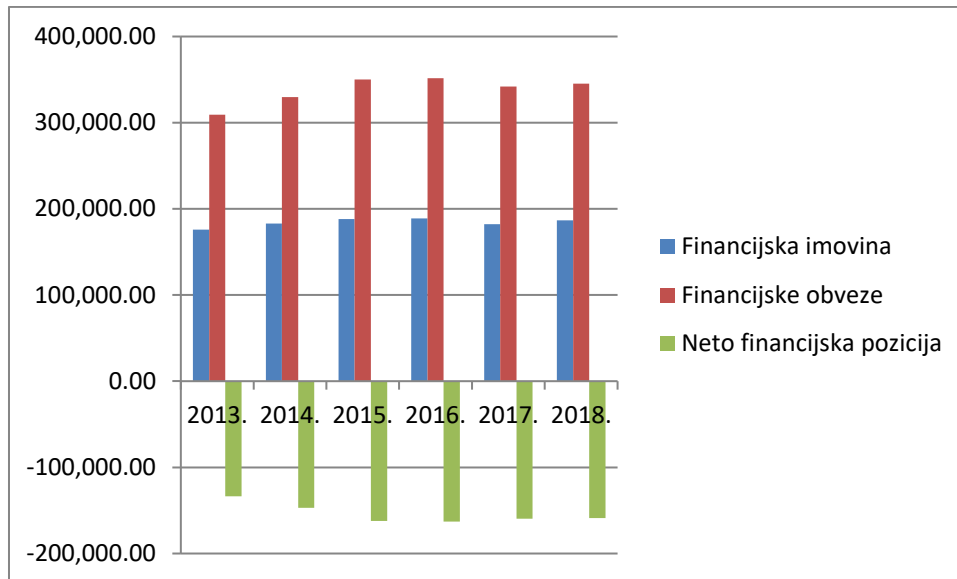
Izvor: HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

Prikazani graf pokazuje kako se najveći udio financijskih obveza nalazi unutar središnje države. Financijske obveze unutar lokalne države se kreću između 10-14 tisuća mil.kn te postupno rastu kroz prikazane godine, dok njihov udio u fondovi socijalne sigurnosti ne bilježi veći udio od 10 892,00 mil.kn kroz promatrane godine.

4.4 Neto financijska vrijednost

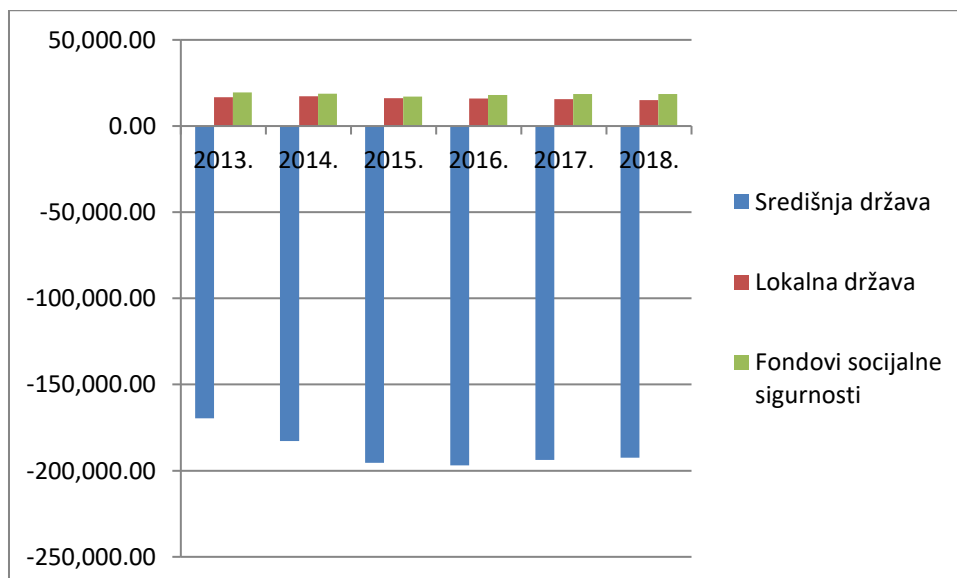
U svim promatranim godinama neto financijska pozicija opće države je negativna. Obveze po kreditima te dužnički vrijednosni papiri značajno premašuju imovinu. Najmanji deficit je bio 2013. god kada iznosi -133.457,15 mil.kn, a najveći 2016. god u iznosu od -162.788,10 mil.kn. Sektor središnja država ostvaruje najviši deficit gotovo 200 000 mil.kn dok lokalna država i fondovi socijalne sigurnosti ostvaruju blagi pozitivni suficit u iznosu do 20 000 mil.kn

Graf 23. Financijska imovina, financijske obveze te neto financijska pozicija opće države u RH

Izvor: HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

Graf 24. Neto financijska pozicija opće države RH po sektorima

Izvor: HNB, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>

Dosadašnja hrvatska iskustva u upravljanju financijskom imovinom, a posebice privatizacijom državnih udjela u poduzećima i financijskim institucijama, često su bila obavijena velom tajni i nedostatkom informacija o financijskim učincima. To je bio dovoljan razlog da i javnost s nepovjerenjem izgradi negativna stajališta o svakom konceptu privatizacije. U Hrvatskoj, očito, postoje institucionalni problemi upravljanja državnom financijskom imovinom. Krajnje je vrijeme da se upravljanju državnom financijskom i nefinancijskom imovinom počne pridavati veća javna pozornost, kako zbog njihova postojećega slabog financijskog učinka na proračun, tako i zbog činjenice da ulaskom u EU Hrvatska postaje dijelom većeg tržišta na kojemu će upravljanje državnom imovinom biti presudno za stabilizaciju i dugoročnu financijsku održivost javnog sektora.⁵⁰

⁵⁰ Bajo, A., (2011) Razborito upravljanje državnom financijskom imovinom i stabilnost državnih financija, str.8

5. Zaključak

Diplomski rad pod nazivom „Analiza financijskih računa opće države u razdoblju 2013.-2018.“ je imao za cilj provesti analizu vrijednosti stanja i usporedbe financijske imovine i obveza na razini zemalja članica Europske Unije. Također je cilj utvrditi prelijevanja imovine i obveza kroz sektore, neto financijsku poziciju, donijeti usporedbu Hrvatske sa ostalim europskim zemljama te razlučiti utjecaj opće države. Na temelju dostupnih financijskih izvještaja prikazani su udjeli BDP-a po pojedinim instrumentima financijskih računa za svaku zemlju članicu kroz promatrane godine.

Kroz ovaj rad mogu prvenstveno zaključiti o velikom značaju sektora opće države za upravljanje gospodarstvom. Financijski sektor ima različita obilježja u europskim zemljama. Vidljivo je da najveća gospodarstva dominiraju financijskim sektorom međutim da imaju i relativno visoko zaduženje. Također mogu primijetiti da neke zemlje imaju vrlo niske udjele financijskih pokazatelja u BDP-u razlog tome mogu naći ili u sklonosti potrošnji ili u slabijoj aktivnosti financijskog sektora što je manje vjerojatnije. Većina zemalja EU je ostvarila negativnu neto financijsku poziciju kroz promatrana razdoblja što pokazuje da financijske obveze premašuju financijsku imovinu u gotovo svim razdobljima. Na razini ukupnog gospodarstva rijetke zemlje imaju pozitivnu neto financijsku poziciju. Pozitivnu neto financijsku poziciju imaju redom Finska, Luksemburg, Estonija i Švedska. Kao postotak BDP-a najveći minus imaju Grčka, Italija, Portugal i Belgija. Od svih promatranih zemalja najmanju negativnu neto vrijednost imaju Bugarska i Danska. Iz ovog dijela rada se može zaključiti da financijski sustav ima različita obilježja od zemlje do zemlje. Razlikuju se instrumenti po značajnosti, i u imovini i u obvezama. Budući da je pozitivna neto financijska pozicija zaista rijetkost, a deficiti proračuna opće države se nastavljaju u promatranom razdoblju očekujem da će doći do novih razmatranja o utjecaju javnog duga na gospodarstvo i ekonomski rast.

Također je vidljivo da financijski računi opće država Finske i Švedske ima najveći udio financijske imovinu u financijskim računima osobito u dužničkim vrijednosnim papirima te dionicama i udjelima. To ukazuje da te dvije zemlje imaju financijski i vlasnički aktivan javni sektor te da država ima veliki značaj na financijskim tržištima i gospodarstvu općenito. Po financijskim obvezama opće države prednjače Grčka, Italija, Belgija, Portugal i Španjolska osobito u dužničkim vrijednosnim papirima te kreditima. Navedeno upućuje da je javna potrošnja značajno veća nego u drugim zemljama, a rast značenja kredita u obvezama opće države u tim zemljama govori o nepovoljnim uvjetima tržišnog financiranja za njih. U

Hrvatskoj na razini financijske imovine dominiraju gotovina i depoziti te dionice i udjeli, a na strani obveza dionice i udjeli te vrijednosnice bez dionica i krediti. Sektor središnja država ostvaruje najviši deficit gotovo 200 000 mil.kn dok lokalna država i fondovi socijalne sigurnosti ostvaruju blagi pozitivni suficit u iznosu do 20 000 mil.kn. Hrvatska ima negativnu neto financijsku poziciju što govori da neto javni dug nije značajno manji od bruto javnog duga. Iako je ipak neto financijska pozicija kroz promatrana razdoblja bolja od velikih minusa većine europskih zemalja. Ako uzmemo u obzir da je financijska imovina opće države u udjelima u poduzećima relativno značajna u odnosu na ukupnu financijsku imovinu neto javni dug bez dionica i udjela je još bliže bruto javnom dugu. Hrvatska po razini javnog duga bez jamstava stoji u redu manje zaduženih europskih zemalja međutim s njima je na rubu šezdeset posto i spadala bi u gornju polovicu po zaduženosti. Vrlo veliku ulogu kod ocjenjivanja upravljanja javnim dugom ima i upotreba tako pribavljenih sredstava odnosno radi li se o tekućoj potrošnji ili kapitalnim investicijama.

POPIS LITERATURE

1. Anić-Antić, P.; Idžojtić, I., (2010) Članak Specifičnosti računovodstva financijskih instrumenata u cilju objektivnosti financijskog izvještavanja u Federaciji BiH i RH dostupno na <https://www.bib.irb.hr/492524>
2. Bajo, A., (2006) Proračunski sustav: ornament ili sredstvo upravljanja državnim financijama
3. Bajo, A., (2011) Razborito upravljanje državnom financijskom imovinom i stabilnost državnih financija, Newsletter povremeno glasilo instituta za javne financije, ISSN
4. Eurostat, dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/esa-2010/manuals-guidelines>
5. Hrvatska narodna banka. Dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/statisticki-podaci/financijski-racuni>
6. Leko V., (2008) Financijske institucije i tržišta, Mikrorad , Zagreb.
7. Monetary and financial statistics compilation guide (2008), Washington D. C. IMF. Dostupno na: www.imf.org
8. Podmirenje financijskih obveza vlasničkim instrumentima dostupno na: <http://www.srr-fbih.org/File/Download?idFi=331>
9. Službeni list Europske unije (2013) Uredba br.549/2013 Europskog parlamenta i vijeća o Europskom sustavu nacionalnih i regionalnih računa u Europskoj uniji, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0549&from=EN>
10. Sporazum o suradnji na području statistike nacionalnih računa opće države i s njom povezanih statistika, Ministarstvo financija, Dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/statistika_i_izvjesca/Sporazum_o_suradnji.pdf
11. Stepić, D., Jakir-Bajo, I., Maletić, I., (2018.) Vodič za dobro upravljanje u javnom i neprofitnom sektoru
12. System of National Accounts 2008 (2009), EC, IMF, OECD, UN, WB. Dostupno na: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/SNA2008.pdf>
13. Zakon o upravljanju državnom imovinom NN 145/10, 70/12. Dostupno na: www.zakon.hr

POPIS GRAFOVA

Graf 1: Dug opće države u razdoblju od 2013.-2018.godine.

Graf 2. Zaliha imovine po financijskim instrumentima u postotku BDP-a

Graf 3. Financijska imovina zemalja članica EU kao postotak BDP-a

Graf 4. Financijska imovina zemalja EU u valuti i depozitima kao postotak BDP-a

Graf 5. Financijska imovina zemalja EU u dužničkim vrijednosnim papirima kao postotak BDP- a

Graf 6. Financijska imovina zemalja EU u kreditima kao postotak BDP- a

Graf 7. Financijska imovina u dionicama i ostalim udjelima zemalja EU kao postotak BDP- a

Graf 8. Ostala financijska imovina zemalja EU kao postotak BDP- a

Graf 9. Financijske obveze zemalja članica EU kao postotak BDP- a

Graf 10. Financijske obveze zemalja EU u valuti i depozitima kao postotak BDP-a

Graf 11. Financijske obveze zemalja EU u dužničkim vrijednosnim papirima kao postotak BDP- a

Graf 12. Financijske obveze zemalja EU u kreditima kao postotak BDP- a

Graf 13. Ostale financijske obveze zemalja članica EU kao postotak BDP- a

Graf 14. Neto financijska vrijednost financijske imovine u postotku BDP-a

Graf 15. Struktura neto financijske vrijednosti opće države u postotku BDP-a

Graf 16. Ukupna financijska imovina i obveze te financijska neto vrijednost u mil.kn

Graf 17. Financijska imovina opće države u Hrvatskoj od 2013.- 2018. (u %BDP-a)

Graf 18. Struktura ukupne financijske imovine opće države Republike Hrvatske (mil.kn)

Graf 19. Financijska imovina po sektorima opće države u RH (mil.kn)

Graf 20. Financijske obveze opće države u Hrvatskoj od 2013.- 2018. (u %BDP-a)

Graf 21. Struktura ukupnih financijskih obveza opće države Republike Hrvatske (mil.kn)

Graf 22. Financijske obveze po sektorima opće države u RH (mil.kn)

Graf 23. Financijska imovina, financijske obveze te neto financijska pozicija opće države u RH

Graf 24. Neto financijska pozicija opće države RH po sektorima

Životopis

Osobni podaci

Ime / Prezime	Kristina Katavić
Adresa	Pete poljanice 24, 10000 Zagreb
Broj mobilnog telefona	+385 992853130
E-mail	Kristina.katavic@yahoo.com
Državljanstvo	hrvatsko
Datum rođenja	21.11.1994.
Spol	ženski

Radno iskustvo

06/2018 – danas	Orbico beauty d.o.o. – referent u odjelu logistike • Organizacija prijevoza prilikom uvoza i izvoza robe• Zaprimanje narudžbi, fakturiranje• Knjiženje financijskih odobrenja, terećenja• Reklamacije
2011/2017 –	Apartmani Marko • Prijava i odjava gostiju• Zaprimanje rezervacija• Naplata smještaja

Obrazovanje

10/2018 - danas	Ekonomski fakultet Zagreb Program studija: Diplomski sveučilišni studij Poslovne ekonomije Smjer: Financije
10/2013 – 09/2018	Sveučilišna prvostupnica ekonomije (univ. bacc. oec.) Ekonomski fakultet Zagreb Program studija: Preddiplomski sveučilišni studij Poslovne ekonomije
2009 - 2013	VI. gimnazija Zagreb

Osobne vještine

Materinski jezik	Hrvatski jezik								
Drugi jezik(ci)									
Samoprocjena	Razumijevanje				Govor				Pisanje
<i>Europska razina (*)</i>	Slušanje		Čitanje		Govorna interakcija		Govorna produkcija		
Engleski jezik		B2		B2		B2		B2	
Talijanski jezik		A2		A2		A2		A2	
	<i>(*) Zajednički europski referentni okvir za jezike</i>								
Računalne vještine i kompetencije	MS Office, Internet								
Vozačka dozvola	B kategorija								